

## Predstavljanje

»Potrebno je vratiti se u ispovjedaonice kao mjesto u kojemu se slavi sakrament pomirenja, ali također i mjesto u kojemu bi trebalo češće 'boraviti', kako bi vjernik mogao pronaći milosrđe, savjet i potporu, osjetiti se ljubljen i prihvaćen od Boga, te iskusiti nazočnost božanskog milosrđa, pored stvarne nazočnosti u euharistiji«<sup>1</sup>.

Ovim se riječima Sveti otac Benedikt XVI. obratio ispovjednicima tijekom nedavno održane Svećeničke godine, ukazujući svima i svakomu pojedinačno na važnost i posljedično apostolsku žurnost da iznova otkriju sakrament ispovijedi, bilo kao pokornici, bilo kao služitelji sakramenta pokore.

Pored svakodnevnog slavljenja svete mise, raspoloživost za slušanje sakramentalnih ispovijedi, prihvaćanje pokornika i, tamo gdje je traženo, duhovno vodstvo, su stvarna mjera svećeničke pastoralne ljubavi i s njome svjedoče radosno i sigurno prihvaćanje vlastitog identiteta, redefiniranog sakramentom reda koji se nikada ne smije svesti na običnu funkciju.

Svećenik je služitelj, što će reći sluga i istodobno razboriti djelitelj božanskog milosrđa. Njemu je povjerena veoma teška odgovornost »otpuštati ili zadržati grijeh« (usp. Iv 20,23); preko njega vjernici mogu živjeti u današnjici Crkve, snagom Duha koji je Gospodin i daje život, radosno iskustvo izgubljenog sina koji se vraća očevoj kući, iz plašljivog interesa i kao sluga, ali je primljen i priznat u svom sinovskom dostojanstvu.

Tamo gdje je na raspolaganju ispovjednik, prije ili poslije dođe pokornik; tamo gdje je raspoloživost ispovjednika trajna, čak i na tvrdoglav način, doći će mnogi pokornici!

---

<sup>1</sup> Benedikt XVI, *Govor sudionicima XXI. tečaja za unutarnji forum organiziranog od strane Apostolske Pokorničarnice*, 11. ožujka 2010.

Ponovno otkriće sakramenta pomirenja, kojemu pristupamo kao pokornici i kao služitelji, je mjerilo autentične vjere u spasenjsko djelovanje Boga koje se učinkovitije očituje u moći milosti nego u ljudskim organizacijskim inicijativama, također pastoralnim, koje katkad zaboravljaju bitno.

Prihvaćajući s jakom motivacijom poziv Svetoga Oca i provodeći njegovu duboku nakanu, ovim Priručnikom nudimo, kao dodatni plod Svećeničke godine, korisno pomagalo za trajnu formaciju klera i pomoć ponovnom otkrivanju bitne vrijednosti slavljenja sakramenta pomirenja i duhovnog vodstva.

Nova evangelizacija i trajna obnova Crkve, koja je *semper reformanda*, ocrtavaju dinamičku životnu limfu stvarnog posvećenja pojedinog člana; posvećenje prethodi, traži i uvjet je svakoj apostolskoj učinkovitosti i obnovi na koju su klerici pozvani.

U velikodušnom slavlju sakramenta božanskog milosrđa, svaki svećenik je pozvan stalno proživljavati iskustvo jedinstvenosti i nužnosti službe koja mu je povjerena; takvo iskustvo će doprinosti izbjegavanju »kolebanja u identitetu«, koje je često svojstveno nekim svećenicima, jer pogoduje zahvalnom divljenju koje nužno ispunja srce onomu tko je, bez vlastite zasluge, pozvan od Boga, u Crkvi lomiti euharistijski kruh i darivati ljudima oproštenje.

S takvim željama povjeravamo širenje i plodove ovog Priručnika Blaženoj djevici Mariji, utočištu grešnika i Majci božanske milosti.

Vatikan, na Srijedu pepelnicu, 9. ožujka 2011.

Mauro Kard. Piacenza  
*Prefekt*

Celso Morga Iruzzubietta  
*Naslovni nadbiskup Albe na moru  
Tajnik*

## UVOD: PREMA SVETOSTI

1. »U svakom je narodu Bogu mio onaj koji ga se boji i čini pravdu« (usp. Dj 10,35). Ipak je Bog htio posvetiti i spasiti ljude ne pojedinačno, bez ikakve veze između njih, nego je htio od njih učiniti narod koji bi Ga uistinu prepoznao i vjerno mu služio«<sup>2</sup>. Na putu prema svetosti na koju nas Gospodin poziva (usp. Mt 5,48; Ef 1,4) Bog je htio da si međusobno pomažemo, tako da *postanemo posrednici u Kristu* kako bi približio braću svojoj vječnoj ljubavi. U ovo ozračje milosrđa uključuje se sakrament pomirenja i prakticiranje duhovnog vodstva koji su predmet ovoga dokumenta.

U povodu ovoga, našu pozornost prizivaju neke riječi Benedikta XVI.: »U ovo naše vrijeme, bez daljnjega čini pastoralni prioritet ispravno oblikovanje savjesti vjernika«; i dodaje Papa: »Formiranju savjesti doprinosi također 'duhovno vodstvo'. Danas više nego jučer osjeća se potreba 'duhovnih učitelja' svetih i mudrih, što je važna crkvena služba, za koju je bez sumnje potrebna unutarnja živost, a nju treba izmoliti kao dar Duha Svetoga posredstvom zauzete i produljene molitve i specifične pripreme koja se brižno usvaja. Svaki svećenik zatim je pozvan dijeliti božansko milosrđe u sakramentu pokore, po kojem u ime Krista otpušta grijeha i pomaže pokorniku prijeći zahtjevni put svetosti s ispravnom i informiranom savješću. Da bi mogao vršiti takvu neizostavnu službu, svaki svećenik treba hraniti vlastiti duhovni život i trajno se skrbiti oko vlastitog teološkog i pastoralnog osuvremenjivanja«<sup>3</sup>. Na ovoj liniji

---

<sup>2</sup> DRUGI VATIKANSKI SABOR, *Dogmatska konstitucija Lumen gentium*, 9.

<sup>3</sup> BENEDIKT XVI, *Poruka Eminenciji kard. James Frnacis Stafford, Penitenzierie Maggiore, i sudionicima XX izdanja tečaja unutarnjeg foruma, promoviranog od Apostolske penitencijerije*, 12. ožujka 2009.

nudimo i ovaj Priručnik svećenicima u kvaliteti služitelja božanskog milosrđa.

Godina posvećena prisjećanju na osobu svetog Arškog župnika, povodom 150. obljetnice njegove smrti (1859.-2009.), ostavila je neizbrisivi trag posebice u životu i u službi svećenika, »unutarnje zauzimanje za obnovu svih svećenika kako bi snažnije i uočljivije svjedočili evanđelje u današnjem svijetu«<sup>4</sup>.

Ova nutarnja obnova svećenika treba obuhvatiti cjelokupni njihov život i sva područja njihove službe, duboko joj oblikujući kriterije, motivaciju i konkretne postupke. Aktualna situacija zahtijeva svjedočanstvo i traži da se svećenički identitet živi u radosti i nadi.

2. Služenje sakramenta pomirenja, usko povezanog sa duhovnim savjetovanjem ili duhovnim vodstvom, teži povratku - bilo kod služitelja bilo kod vjernika - duhovnom i apostolskom „putu“, kao pashalnom povratku u srce Oca i kao vjernosti njegovu projektu ljubavi u 'cijelom čovjeku i svim ljudima'«<sup>5</sup>. Radi se o ponovnom poduzimanju, unutar sebe i u službi drugima, puta interpersonalnog odnosa s Bogom i s braćom, što je put kontemplacije, savršenstva, zajedništva i poslanja.

Ohrabriti prakticiranje sakramenta pokore u svoj vitalnosti, kao također službu savjeta ili duhovnog vodstva, znači živjeti autentičnije »radost u nadi« (usp. *Rim* 12,12) i preko nje promicati poštovanje i uvažavanje cjelokupnog ljudskog života, obnovu obitelji, usmjeravanje mladih, buđenje zvanja, vrijednost življenog svećeništva te crkvenog i univerzalnog zajedništva.

---

<sup>4</sup> BENEDIKT XVI, *Pismo poziva na Svećeničku godinu u prigodi 150. obljetnice „dies natalis“ Svetog Ivana Marije Vianneya, 16. lipnja 2009.*

<sup>5</sup> PAVAO VI, Enciklika *Populorum progressio* (od 26. ožujka 1967), 42, *AAS* 59 (1967), 278.

3. Služenje sakramenta pomirenja povezano s duhovnim vodstvom, je žurna zadaća ljubavi: »Jer ljubav nas Kristova obuzima kad promatramo ovo: jedan za sve umrije, svi dakle umriješe; i za sve umrije da oni koji žive ne žive više sebi, nego onomu koji za njih umrije i uskrsnu« (2 Kor 5,14-15). Ovo pretpostavlja posebnu predanost zato što doista Kristovi sljedbenici »ne žive više za sebe« (*isto*), nego se ostvaruju u milosrdnoj ljubavi i istini.

Cjelokupni pastoralni rad apostola svetoga Pavla, s poteškoćama koje je usporedio s »porodiljinim bolovima«, može se sažeti u hitnost »oblikovanja Krista« (usp. Gal 4,19) u svakom vjerniku. Njegov cilj bijaše »učiniti svakog čovjeka savršenim u Kristu« (usp. Kol 1,28), bez izuzetka i bez granica.

4. Služba pomirenja i služba savjetovanja ili duhovnog vodstva uklapaju se u kontekst univerzalnog poziva na svetost kao punine kršćanskog života i »savršenstva ljubavi«<sup>6</sup>. Pastoralna ljubav u istini svećeničkog identiteta mora voditi svećenika projektiranju svih njegovih službi u perspektivi svetosti, koja je harmonizacija pasterala proročkog, liturgijskog i poslužiteljskog<sup>7</sup>.

Sastavni je dio svećeničke službe biti spremni na usmjeravanje svih krštenika prema savršenstvu ljubavi.

5. Svećenik kao služitelj pashalnog misteriji naviješta, slavi i posreduje pozvan je biti ispovjednik i duhovni vođa, kao Kristov instrument, oslanjajući se također i na vlastito iskustvo. On je službenik sakramenta pomirenja i služitelj duhovnog vodstva kao

---

<sup>6</sup> DRUGI VATIKANSKI SABOR, *Dogmatska konstitucija Lumen gentium*, 40.

<sup>7</sup> Usp. IVAN PAVAO II., Apostolsko pismo *Novo millenio ineunte* (6. siječnja 2001), 30: AAS 93 (2001), 287.

što je u isto vrijeme korisnik ovih dvaju instrumenta posvećenja za svoju osobnu duhovnu i apostolsku obnovu.

6. Ovaj „priručnik“ ima nakanu ponuditi neke jednostavne i učinkovite primjere koji mogu buditi nadu, a pozivaju se na brojne crkvene dokumente (navedene na pojedinim mjestima) za moguću konzultaciju. Ne radi se o kazuistici, nego o ažuriranoj usluzi nade i ohrabrenja.

**I.**  
**POKORNIČKA I POMIRBENA SLUŽBA**  
**U PERSPEKTIVI KRŠĆANSKE SVETOSTI**

**I. Sadašnja važnost, moment milosti**

*Žurni poziv*

7. Na početku trećega milenija, Ivan Pavao. II je napisao: »Želim nadalje obnovljenu pastoralnu hrabrost, kako bi svakodnevna pedagogija kršćanskih zajednica znala na uvjerljiv i učinkovit način ponuditi slavlje *sakramenta pomirenja*«<sup>8</sup>. Isti Papa naknadno je potvrdio da je imao namjeru »snažno oživljavanje sakramenta pomirenja, također kao potrebu autentične ljubavi i prave pastoralne pravde« podsjećajući da »svaki vjernik, zahvaljujući unutarnjim sklonostima, ima pravo osobno primiti sakramentalni dar«<sup>9</sup>.

8. Crkva ne naviješta samo obraćenje i oprost, nego u isto vrijeme je znak nositeljica pomirenja s Bogom i braćom. Slavljenje sakramenta pomirenja uklapa se u kontekst cjelokupnog crkvenog života, osobito u odnosu na pashalni misterij koji se slavi u euharistiji te povezano sa *življenim* krštenjem i potvrdom i sa zahtjevima zapovijedi ljubavi. To je uvijek radosno slavlje ljubavi Boga koji daje samoga sebe, uništavajući naš grijeh kada ga ponizno priznajemo.

---

<sup>8</sup> IVAN PAVAO II., Apostolsko pismo *Nuovo millenio ineunte*, 37: l.c., 292.

<sup>9</sup> IVAN PAVAO II., Apostolsko pismo *Motu propij Misericordia Dei*, o nekim aspektima slavljenja sakramenta pokore (7. travnja 2002): AAS 94 (2002), 453.

### *Kristovo poslanje djelotvorno u Crkvi*

9. Crkveno poslanje je harmonični proces naviještanja, slavljenje i posredovanje oprosta, posebice kada se slavi sakrament pomirenja, koji je plod i dar Pashe uskrslog Gospodina, nazočnog u svojoj Crkvi: »Primito Duha Svetoga. Kojima otpustite grijehе, otpuštaju im se; kojima zadržite, zadržani su im« (Iv 20,22-23).

Radost oprosta postaje stav zahvalnosti i velikodušnosti na putu svetosti i poslanja. Tko je iskusio oprost, želi da drugi mogu stići ovomu susretu s Kristom dobrim Pastirom. Stoga, služitelji ovoga sakramenta koji imaju prigodu kušati ovu ljepotu sakramentalnog susreta, postaju dostupniji ponuditi ovu uslugu koja treba biti skromna, uporna, strpljiva i radosna.

10. Konkretna praksa sakramenta pomirenja, koja je uz to radosna, puna pouzdanja i zauzeta, pokazuje na kojoj su razini evangelizirani neki vjernik i neka zajednica. »Praksa sakramentalne ispovijedi, u kontekstu zajedništva svetih, koja na različite načine doprinosi približavanju vjernika Kristu, je čin vjere u misteriju otkupljenja i njegovoj aktualizaciji u Crkvi«<sup>10</sup>.

U sakramentu pokore, plodom otkupiteljske krvi Gospodinove, doživljavamo Krista »koji je predan za opačine naše i uskrišen radi našeg opravdanja« (Rim 4,25). Stoga je sveti Pavao mogao ustvrditi da je »sve od Boga koji nas sa sobom pomiri po Kristu i povjeri nam službu pomirenja« (2 Kor 5,18).

11. Pomirenje s Bogom je neodvojivo od pomirenja s braćom (usp. Mt 5, 24-25). Ovo pomirenje nije moguće bez određenog čišćenja vlastitog srca. A svako pomirenje dolazi od Boga, zato što On »otpušta sve grijehе tvoje« (Ps 103,3). Kada primimo

---

<sup>10</sup> IVAN PAVAO II., Bula *Aperite Portas Redemptori* (6. siječnja 1983.), 6: AAS 75 (1983.), 96.



oproštenje od Boga, ljudsko srce bolje nauči opraštati i pomirivati se s braćom.

### *Otvoriti se ljubavi i pomirenju*

12. Krist potiče na uvijek vjerniju ljubav i stoga na sve dublju promjenu (usp. *Dj* 2,16), dok kršćanin ne stekne iste osjećaje kakve je On imao (usp. *Fil* 2,5). Slavlje sakramenta pomirenja unutar zajednice s osobnom ispovijedi grijeha je velika potpora življenju crkvene zbiljnosti zajedništva svetih.

13. Težimo za punim „pomirenjem“ po „Očenašu“, blaženstvima i zapovijedi ljubavi.

To je put čišćenja od grijeha i također put prema identificiranju s Kristom.

Ovaj put pokore danas i uvijek je od velike važnosti, kao temelj izgradnji društva koje živi zajedništvo. »Tumačeći društvene datosti, pa čak i izgradnju društva, mudrost je Crkve uvijek ukazivala na nazočnost istočnog grijeha: 'Ne znati da čovjek ima ranjenu i zlu sklonu narav uzrokuje teške zablude na području odgoja, društvenog djelovanja i morala'«<sup>11</sup>.

### *Svjedočanstvo i odanost svećenika u pastoralu*

14. U svim epohama crkvene povijesti susreću se svećenički likovi koji su uzor ispovjednika ili duhovnika. Apostolska pobudnica *Reconciliatio et Paenitentia* (1984.) prisjeća se sv. Ivana Marije Vianneya, sv. Josipa Cafasso i sv. Leopolda iz Herceg-Novog. Benedikt XVI., u jednom govoru Apostolskoj Pokorničarnici<sup>12</sup>, prisjetio se svetog Pija iz mjesta Pietrelcina.

---

<sup>11</sup> BENEDIKT XVI., Enciklika *Caritas in veritate*, 34; Enciklika citira *Katekizam katoličke crkve*, br. 407.

<sup>12</sup> BENEDIKT XVI., *Govor Ispovjednicima četiri Rimske papinske bazilike* (19. veljače 2007.): AAS 99 (2007.), 252.

U prisjećanju na ove svećeničke likove, Ivan Pavao II. je dodao: »No želim iskazati poštovanje također bezbrojnom mnoštvu svetih, gotovo uvijek bezimernih ispovjednika, što im spasenje duguju tolike duše kojima su oni pomogli u obraćenju, u borbi protiv grijeha i napasti, u duhovnom napredovanju i konačno u posvećenju. Ne oklijevam ustvrditi da su i veliki proglašeni sveci također izašli iz tih ispovjedaonica, a s njima i duhovna baština Crkve i procvat uljudbe prožete kršćanskim duhom. Neka je dakle čast i slava toj šutljivoj četi naše subraće koja su doista služila i službom sakramentalne pokore svaki dan služe stvari pomirenja«<sup>13</sup>.

15. Trenutno u mnogim partikularnim Crkvama, posebice u manjim bazilikama, u katedralama, u svetištima i nekim središnjim župama velikih gradova primjećuje se veoma pozitivan odgovor od strane vjernika na napore pastira da ponude neumornu službu sakramenta pomirenja. Ako »(služitelji) sakramentom pokore pomiruju grešnike s Bogom i Crkvom«<sup>14</sup>, ovo samo pokorničko slavlje može biti mjesto za službu duhovnog vodstva ili duhovnog savjetovanja.

16. Svećeničke zadaće („munera“) usko su međusobno povezane, na dobrobit duhovnog života vjernika: »Svećenici u Crkvi i za Crkvu sakramentalno predstavljaju Isusa Krista, Glavu i Pastira, čiju riječ ovlašteno proglašuju, njegove geste oprosta i ponude spasenja ponavljaju, posebno krštenjem, pokorom i euharistijom; s ljubavlju iskazuju njegovu brigu sve do potpunog

---

<sup>13</sup>IVAN PAVAO II, Post-sinodalna pobudnica *Reconciliatio et paenitentia* (2. prosinca 1984.), 29: AAS 77 (1985.), 255-256.

<sup>14</sup>DRUGI VATIKANSKI SABOR, Dekret *Presbyterorum Ordinis*, 5.

predavanja sebe za stado koje okupljaju u jedinstvu i vode Ocu po Kristu u Duhu«<sup>15</sup>.

17. Zato, ista apostolska pobudnica *Pastores dabo vobis* poziva služitelje da koriste ovu praksu koja je jamac njihova duhovnog života: »Posebnu riječ želim zadržati za sakrament pokore, kojemu su služitelji svećenici ali ga trebaju i koristiti, postajući svjedoci Božje sućuti prema grešnicima«. Ponavljamo ono što je zapisano u pobudnici *Reconciliatio et paenitentia*: »Duhovni i pastoralni život svećenika, kao i onaj njegove braće laika i redovnika, po kvaliteti i žaru ovisi od marljive i savjesne osobne prakse sakramenta pokore [...]. Kod svećenika koji se ne bi ispovijedao ili bi se ispovijedao loše, njegov način *kakav* je svećenik i kako *obavlja* svećeničku službu vrlo brzo bi se osjetili a primijetila bi to i zajednica kojoj je on pastir«<sup>16</sup>. Međutim, zahvalan sam Bogu što mi uvijek oprašta, kako je napisao Benedikt XVI., »kada dopuštam da meni bude oprošteno, učim također opraštati drugima«<sup>17</sup>.

18. Plodnost u apostolatu dolazi od Božjeg milosrđa. Zato, ako se podcijeni sakramentalna praksa pokore, pastoralni planovi bili bi slabo učinkoviti: »Trebâ očuvati veliku pastoralnu brigu za ovaj sakrament Crkve, koji je izvor pomirenja, mira i radosti za sve nas kojima je potrebno Gospodinovo milosrđe i ozdravljenje ranâ grijeha. [...] Biskup neće zaboraviti podsjetiti sve one kojima je na temelju službe povjerena briga za duše, na dužnost da vjernicima pružaju priliku za pristup pojedinačnoj ispovijedi. On će se također pobrinuti da vjernicima doista bude krajnje

---

<sup>15</sup> IVAN PAVAO II., Post-sinodalna egzortacija *Pastores dabo vobis* (25. ožujka 1992), 15: AAS 84 (1992.), 680.

<sup>16</sup> *Isti*, br. 26: l.c., 699; citira post-sinodalnu pobudnicu *Reconciliatio et paenitentia*, br. 31.

<sup>17</sup> BENEDIKT XVI, *Pismo bogoslovima*, 18. listopada 2010, 3.

olakšano da se mogu ispovjediti. Ako se, u svjetlu tradicije i crkvenog učiteljstva, promatra duboka veza koja postoji između sakramenta pomirenja i sudjelovanja u euharistiji, danas postaje sve potrebnije formirati savjest vjernika da na dostojan i plodan način sudjeluju u euharistijskoj gozbi, pristupajući joj u stanju milosti<sup>18</sup>.

#### *Primjer Svetog arškog župnika*

19. Veoma je aktualan primjer Svetog arškog župnika. Povijesna situacija onoga momenta nije bila nimalo lagana, zbog ratova, progona, materijalističkih i sekularističkih ideja. Pri njegovu dolasku u župu, vjernici su rijetko pristupali ispovijedi. Zadnjih godina njegova života, učestalost ispovijedi bila je ogromna, čak su dolazili i vjernici iz drugih biskupija. Za ovog svetoga župnika služba pomirenja bijaše »dugačko mučeništvo« koje je »dalo mnoge bogate i snažne plodove«. Govorio je, pred stanjem grijeha »ne znamo što bismo činili, ne možemo učiniti ništa osim plakati i moliti«. Ali on »nije živio osim za jadne grešnike s nadom da će vidjeti kako se obraćaju i plaču<sup>19</sup>. Česta ispovijed, također kad nismo učinili teški grijeh, je sredstvo koje Crkva stalno preporuča s ciljem da napredujemo u kršćanskom životu<sup>20</sup>.

20. Ivan Pavao II, u *Pismu svećenicima na Sveti četvrtak* godine 1986., za komemoraciju dvjestote obljetnice rođenja ovog svetog župnika, priznao je: »Jasno je da je njegova neumorna posvećenost sakramentu pokore pokazala njegovu temeljnu karizmu i s pravom stvorila dobar glas o njemu. Dobro je da nas

---

<sup>18</sup> IVAN PAVAO II., Post-sinodalna pobudnica *Pastores Gregis* (16. listopada 2003.), 39: AAS 96 (2004), 876-877.

<sup>19</sup> BLAŽENI IVAN XXIII., Enciklika *Sacerdotii nostri primordia*, 85, 88, 90: AAS 51 (1959), 573-574.

<sup>20</sup> Usp. *Isti*, br. 95: l.c., 574-575

takav primjer vodi danas kako bismo sakramentu pomirenja dali svu onu potrebnu važnost«. Činjenica da se veliki broj osoba »iz različitih razloga, izgleda, potpuno suzdržava od ispovijedi je znak kako je neophodno žurno razviti pastoral sakramenta pokore, neumorno vodeći kršćane otkrivanju potrebe za istinskim odnosom s Bogom, osjećaju za grijeh zbog kojeg se zatvaramo Drugomu i drugima. Trebamo obraćenje i primanje oprosta posredstvom Crkve kao besplatnog Božjeg dara i uvjete koji dopuštaju slaviti ovaj sakrament, nadilazeći predrasude glede njega te neistinite strahove i postupanje iz običaja. Takva situacija zahtijeva u isto vrijeme da ostanemo otvoreni ovome sakramentu pomirenja, spremni posvetiti mu vrijeme i neophodnu skrb, i povrh toga, reći ću više, dati mu prioritet u odnosu na druge aktivnosti. Tako će vjernici razumjeti važnost koju mu iskazujemo na primjeru arškog Župnika«<sup>21</sup>.

### *Služba milosrđa*

21. Služba pomirenja, vršena s velikom spremnošću, doprinijet će produbljivanju značenja Božje ljubavi, upravo stječući osjećaj za grijeh i za nesavršenosti kao prepreke za ljubav. Kada izgubimo osjećaj za grijeh, rušimo u sebi unutarnju ravnotežu srca i pogodujemo nastajanju protivljenja i sukoba u ljudskoj zajednici. Samo mir povezanog srca može izbrisati ratove i napetosti. »Neuravnoteženosti od kojih trpi suvremeni svijet u stvari su povezane s onom osnovnijom neuravnoteženošću kojoj su korijeni u čovjekovu srcu. Naime u samom se čovjeku sukobljavaju mnogi elementi«<sup>22</sup>.

---

<sup>21</sup> IVAN PAVAO II., *Pismo svećenicima na Sveti četvrtak*, 1986., 7: AAS 78 (1986.), 695.

<sup>22</sup> DRUGI VATIKANSKI SABOR, Pastoralna konstitucija *Gaudium et spes*, 10.

22. Ova služba pomirenja, obavljena autentično, poziva na život u skladu s osjećajima Kristova Srca. Ono je pastoralni „prioritet“, ukoliko je življenje ljubavi Dobrog Pastira, življenje »njegove ljubavi prema Ocu u Duhu Svetomu, njegova ljubav prema ljudima sve do požrtvovnog darivanja vlastitog života«<sup>23</sup>. Kako bismo se vratili Bogu koji je Ljubav, potrebno je prepoznati vlastiti grijeh, znajući da je »Bog veći od našeg srca« (1 Iv 3,20). Iz ovoga proizlazi pashalna radost obraćenja koja je podizala svece i misionare u svim epohama.

23. Ova aktualnost sakramenta pomirenja pojavljuje se također u zbilji putujuće Crkve koja »u svome krilu obuhvaća grešnike, u isti mah sveta i uvijek potrebna čišćenja, neprestano vrši pokoru i obnovu«<sup>24</sup>. Zato Crkva gleda u Mariju, koja „dok ne dođe dan Gospodnji, svijetli putujućem Božjem narodu kao znak pouzdane nade i utjehe«<sup>25</sup>.

## 2. Temeljne odrednice

### *Narav sakramenta pokore*

24. Sakrament oprosta efikasan je znak nazočnosti, riječi i spasenjske akcije Krista Otkupitelja. U njemu Gospodin nastavlja svoje riječi oprostjenja u riječima svoga služitelja, dok u isto vrijeme preobražuje i uzdiže stav pokornika koji se priznaje grešnikom te traži oprostjenje uz spremnost na kajanje i popravljaje. U njoj se aktualizira iznenađenje rasipnog sina u susretu s Ocem koji oprašta i priređuje gozbu radi povratka ljubljenog sina (usp. Lk 15,22).

---

<sup>23</sup> IVAN PAVAO II., Post-sinodalna pobudnica *Pastores dabo vobis*, 49: 745.

<sup>24</sup> DRUGI VATIKANSKI SABOR, Dogmatska konstitucija *Lumen gentium*, 8.

<sup>25</sup> *Isto*, br. 68.

### *Pashalno slavlje, put obraćenja*

25. Slavljenje sakramenta bitno je liturgijsko, blagdansko i radosno, ukoliko je okrenuto pod vodstvom Duha Svetoga ponovnom susretu s Ocem i s Dobrim pastirom. Isus je želio opisati ovaj oprost blagdanskim i radosnim bojama (usp. *Lk* 15,5-7.9-10.22-32). Stoga postaje razumljivije i poželjnije učestalo i periodično slavljenje sakramenta pomirenja kada naučimo susretati ga uobičajeno u euharistiji, u živoj riječi, u zajednici, u svakome bratu i također u siromaštvu vlastitoga srca<sup>26</sup>.

26. U ovome sakramentu slavi se poziv na obraćenje kao povratak Ocu (usp. *Lk* 15,18). Nazivamo ga sakrament „pokore“ budući da »posvećuje osobni i crkveni put obraćenja, kajanja i zadovoljštine kršćana grešnika«<sup>27</sup>. Zove se također sakrament „ispovijedi“ »jer je priznanje ili ispovijed grijeha pred svećenikom bitni element ovoga sakramenta. Zato je ovaj sakrament u svom dubokom značenju i „ispovijedanje“, priznanje i hvala Božjoj svetosti i njegovu milosrđu prema čovjeku grešniku«<sup>28</sup>. Zove se i sakrament „oprosta“, »jer po svećenikovu sakramentalnom odrješenju Bog daje pokorniku oprostjenje i mir« i „pomirenja“, zato što »daruje grešniku ljubav Boga pomiritelja«<sup>29</sup>.

27. Sakramentalno slavlje „obraćenja“ povezano je s naporom da odgovorimo Božjoj ljubavi. Zbog toga, poziv na obraćenje je

---

<sup>26</sup> »Sakrament pomirenja, koji ima veliku važnost u životu kršćana, aktualizira učinkovitost otkupiteljskog Kristovog Pashalnog Misterija«: BENEDIKT XVI., *Govor ispovjednicima četiriju papinskih rimskih bazilika* (19. veljače 2007.): l.c., 250.

<sup>27</sup> *Katekizam katoličke crkve*, br. 1423 b.

<sup>28</sup> *Isto*, br. 1424.

<sup>29</sup> *Isto*, usp. *2 Kor* 5,20; *Mt* 5,24.

»bitna sastavnica navještaja o Kraljevstvu«<sup>30</sup>. Tako se kršćanin uključuje u »dinamizam „raskajanog srca (usp. Ps 51, 19), što ga milost privlači i potiče (usp. *Iv* 6,44; 12,32) da odgovori milosrdnoj ljubavi Boga koji nas je prvi ljubio (usp. *I Iv* 4,10)«<sup>31</sup>.

### *Na putu svetosti*

28. Radi se o putu prema svetosti koji traže i omogućuju krštenje, potvrda, euharistija i riječ Božja. Tako se ostvaruje ministerijalna zbilja milosti koju sv. Pavao opisuje ovim riječima: »Kristovi smo dakle poslanici; Bog vas po nama nagovara. Umjesto Krista zaklinjemo: dajte, pomirite se s Bogom« (2 *Kor* 5,20). Apostolov poziv kao specijalnu motivaciju imao je činjenicu da je Bog Krista učinio »griehom, da mi budemo pravednost Božja u njemu« (2 *Kor* 5,21). Na ovaj način, »pošto ste oslobođeni od grijeha i postali sluge Božje, imate plod svoj za posvećenje« (*Rim* 6,22).

29. Moguće je ući u ovu dinamiku iskustva milosrdnog Božjeg oprosta još od djetinjstva i prije prve pričesti, također i kod nevinih duša koje pokreće stav povjerenja i djetinje radosti<sup>32</sup>. Za ovaj cilj potrebno je pripremiti te duše prikladnom katehezom o sakramentu pokore prije nego prime prvu pričest.

30. Kada uđemo u ovu evandeosku dinamiku oprosta, lako razumijemo važnost ispovijedi lakih grijeha i nedostataka, kao izraz odluke da »ćemo napredovati u životu Duha« i sa željom da preoblikujemo vlastiti život u izraz božanskog milosrđa prema

---

<sup>30</sup> *Katekizam katoličke crkve*, br. 1427.

<sup>31</sup> *Isto*, br. 1428.

<sup>32</sup> Usp. IVAN PAVAO II., *Obraćanje bogoslovima iz Jugoslavije*, 26. travnja 1985.



drugima<sup>33</sup>. Na ovaj način, „se suobličujemo Kristu koji je bio pomirница za naše grijehе (usp. *Rim* 3,25; *1 Iv* 2,1-2)“<sup>34</sup>.

31. Kada je svećenik svjestan ove milosne zbilje, ne može nego ohrabriti vjernike da pristupaju sakramentu pomirenja. Dakle, »slaveći sakrament Pokore, svećenik vrši službu Dobroga Pastira koji traži izgublenu ovcu, Dobrog Samarijanca koji liječi rane, Oca koji čeka izgubljenog sina te ga pri povratku prihvaća, kao i službu pravednog suca koji ne pravi razlike među osobama i čiji je sud u isti mah pravedan i milosrdan. Riječju, svećenik je znak i sredstvo Božje milosrdne ljubavi prema grešniku«<sup>35</sup>. »Dobri pastir traži izgublenu ovcu. Kada je pronađe polaže je na ona ista pleća, koja će ponijeti drvo križa, i ponovno je nosi u život vječnosti«<sup>36</sup>.

### *Tajna milosti*

32. Poštivanje »sakramentalnog pečata« pokazuje da je slavljenje pokore stvarnost milosti, kojoj je put već »označen« u Isusovu srcu, u dubokom prijateljstvu s njim. Tako se još jednom misterij i dostojanstvo čovjeka očituju u svjetlu Kristova misterija<sup>37</sup>.

Učinci milosti sakramenta pokore sastoje se u pomirenju s Bogom (dariva mir i prijateljstvo s Njim), u pomirenju s Crkvom

---

<sup>33</sup> Usp. *Katekizam katoličke crkve*, br. 1458.

<sup>34</sup> *Isto*, br. 1460.

<sup>35</sup> *Isto*, br. 1465.

<sup>36</sup> SVETI GRGUR NAZIJANSKI, *Govor* 45.

<sup>37</sup> Usp. DRUGI VATIKANSKI SABOR, *Pastoralna konstitucija Gaudium et spes*, 22. Služenje pomirenja »mora biti zaštićeno u sakralnosti, osim radi teoloških, pravnih, psiholoških motiva, na kojima sam se zadržao u prethodnim sličnim nagovorima, također i radi poštovanja punog ljubavi koje dugujemo obilježju intimnog odnosa između vjernika i Boga«: IVAN PAVAO II, *Govor Apostolskoj pokorničarnici* (12. ožujka 1994.), 3: AAS 87 (1995.); 76; usp. *Katekizam katoličke crkve*, br. 167.

(uključuje pokornika u zajedništvo svetih), u pomirenju sa samim sobom (ujedinjuje vlastito srce). Kao posljedica, pokornik »se pomiruje s braćom koju je na neki način uvrijedio i ranio; pomiruje se s Crkvom; pomiruje se s čitavim svemirom«<sup>38</sup>.

33. Dostojanstvo pokornika proizlazi iz sakramentalnog slavlja u kojem on očituje vlastitu autentičnost (obraćenje) i vlastito kajanje. Ustvari »on se uključuje, sa svojim djelima, u slavljenje sakramenta, koje se dovršava zatim riječima driješenja, što ih izgovara službenik u ime Krista«<sup>39</sup>. Zato se može reći da »vjernik, dok u svome životu doživljava Božje milosti i naviješta ga, slavi sa svećenikom liturgiju Crkve, koja se neprestano obraća i obnavlja«<sup>40</sup>.

34. Slavljenje sakramenta aktualizira događaj milosti koja proizlazi od Gospodina. »Tijekom povijesti i u neprekinutoj praksi Crkve, „služba pomirenja“ (2 Kor 5,18), darovana posredstvom sakramenata krštenja i pokore, pokazala se kao pastoralna obveza koja se uvijek živo osjeća, obavljana u skladu s Isusovom odredbom kao bitni dio svećeničke službe«<sup>41</sup>.

35. To je „sakramentalni“ put kao učinkoviti znak milosti koji je sastavni dio sakramentalnosti Crkve. Također je to put što ga naznačuje „Oče naš“, jer u njemu tražimo oprostjenje dok nudimo oprostjenje. Iz ovoga iskustva pomirenja rađa se u srcu vjernika čežnja za mirom u cijelom čovječanstvu: »Kršćani žude da

---

<sup>38</sup> *Katekizam katoličke crkve*, br. 1469; usp. IVAN PAVAO II, Post-sinodalna pobudnica *Reconciliatio et paenitentia*, 31, V: l.c. 265.

<sup>39</sup> RIMSKI OBREDNIK, *Red pokore* (2. prosinca 1973.), Praenotanda 11: editio tipica (1974.), str. 15-16.

<sup>40</sup> *Isto*.

<sup>41</sup> IVAN PAVAO II., Apostolsko pismo *Motu proprio Misericordia Dei*: l.c., 4452.

svekolika ljudska obitelj uzmogne zazvati Boga govoreći „Oče naš!“<sup>42</sup>.

### 3. Neke praktične smjernice

#### *Služba buđenja raspoloženja kod pokornika*

36. Stav pomirenja i pokore ili »obraćenja«, izražava se od početaka Crkve na različite načine i u različitim trenucima: euharistijsko slavlje, posebna liturgijska vremena (kao korizma), ispit savjesti, sinovska molitva, milostinja, žrtva, itd. Međutim, povlašteni moment je slavljenje sakramenta pokore ili pomirenja gdje sa strane pokajnika imamo kajanje, ispovijed i zadovoljštinu, a sa strane služitelja, odrješenje s pozivom da se štoviše otvorimo ljubavi.

37. Jasna, jednostavna i cjelovita ispovijed vlastitih grijeha ponovno uspostavlja zajedništvo s Bogom i s braćom, osobito u crkvenoj zajednici. »Obraćanje« kao povratak Očevim naumima uključuje iskreno pokajanje te stoga optužbu i odluku da se iskupljenju ili popravljanju vlastitog ponašanja. Tako se pokornik vraća usmjeravanju vlastite egzistencije na put ljubavi prema Bogu i bližnjemu.

38. *Pokornik*, pred uskrsnim Kristom nazočnim u sakramentu (te također u služitelju), ispovijeda svoj grijeh, izražava kajanje i obvezuje se na zadovoljštinu i popravljanje. Milost sakramenta pomirenja je milost oprosta koji stiže sve do korijena grijeha počinjenog nakon krštenja te liječi nesavršenosti i skretanja, dajući vjerniku snagu za „obraćenje“ ili za veće otvaranje savršenstvu ljubavi.

---

<sup>42</sup> BENEDIKT XVI., Enciklika *Caritas in veritate*, 79.

39. Vanjske geste kojima se može izraziti ovaj unutarnji pokornički stav su mnogobrojne: molitva, milostinja, žrtva, svetkovanje liturgijskih vremena, itd. Međutim, »svakodnevno obraćenje i pokora nalaze izvor i hranu u euharistiji«<sup>43</sup>. U slavljenju sakramenta pokore proživljava se put povratka koji je Isus opisao u parabolii o izgubljenom sinu: »Jedino Kristovo srce, jer poznaje dubine Očeve ljubavi, moglo nam je, na tako jednostavan i lijep način otkriti preobilje njegova milosrđa«<sup>44</sup>.

40. Ova milost Boga koji nas je prvi uzljubio, čini da pokajnik može izvršiti ove geste. Ispit savjesti se obavlja u svjetlu Božje ljubavi i njegove Riječi. Priznajući vlastiti grijeh, grešnik prihvaća odgovornost i, pokrenut milošću, očituje svoju bol i zgražanje nad grijehom osobito pred Bogom koji nas ljubi i milosrdno vodi naše čine. Dakle, priznavanje grijeha i cjelovito otkrivanje grijeha pred svećenikom, s jednostavnošću i jasnoćom, čini dio djelovanja Duha ljubavi, iznad savršenog pokajanja (iz ljubavi, *contritio*) ili nesavršenog pokajanja (zbog straha od božanske pravde, *attritio*).

### *Liturgijsko slavlje*

41. Slavljenje sakramenta pomirenja je liturgijski čin koji se, prema Redu pokore, razvija polazeći od pozdrava i blagoslova, nakon čega slijede čitanje ili recitiranje riječi Božje, poziv na kajanje, ispovijed, savjeti i poticaji, predlaganje i prihvaćanje pokore, odrješenje od grijeha, zahvala i blagoslov za otpust<sup>45</sup>. Vidljivo i dolično mjesto ispovjedaonice, opskrbjeno »čvrstom rešetkom između pokornika i ispovjednika, tako da se njome

---

<sup>43</sup> *Katekizam katoličke crkve*, br. 1436.

<sup>44</sup> *Isto*, br. 1439.

<sup>45</sup> BENEDIKT XVI., Post-sinodalna egzortacija *Verbum domini*, 61.

mogu slobodno služiti vjernici koji to žele<sup>46</sup> pomoć je ispovjedniku i pokorniku.

42. Redoviti način slavljenja ispovijedi, to jest pojedinačne ispovijedi, također i onda kada joj prethodi zajednička priprema, je izvrsna prigoda za pozivanje na svetost te prema tome za eventualno duhovno vodstvo (kod tog ispovjednika ili kod druge osobe). »Zahvaljujući upravo svome pojedinačnom značaju, prvi oblik slavlja omogućuje da se sakrament pokore spoji s nečim što se od njega razlikuje, ali se s njime može vrlo lijepo povezati: ovdje mislim na *duhovno vodstvo*. Očito je dakle da ovaj prvi oblik pomaže da se jasno izrazi i promiče osobna odluka i zalaganje<sup>47</sup>. »Kada je moguće, dobro je da se u posebnim momentima godine ili kada se ukaže mogućnost, pojedinačna ispovijed od strane više pokajnika dogodi unutar pokorničkih slavlja, kako predviđa obrednik, poštujući različite liturgijske tradicije, u kojima je moguće dati širok prostor slavljenju Riječi koristeći prikladna čitanja<sup>48</sup>.

43. Također ako se »u slučajevima teške potrebe može pribjeći *zajedničkom slavlju pomirenja s općom ispovijedi i skupnim odrješenjem*«, prema pravnim normama, »za valjanost odrješenja, vjernici moraju odlučiti da će u dužnom vremenu svoje grijeha pojedinačno ispovjediti<sup>49</sup>. Prosuditi da li su ispunjeni potrebni uvjeti »spada na dijecezanskog biskupa, koji može odrediti

---

<sup>46</sup> *Zakonik kanonskog prava* (CIC), kan. 964, § 2.

<sup>47</sup> IVAN PAVAO II., *Postinodalna apostolska pobudnica Pomirenje i pokora*, 32: l.c. 267-268.

<sup>48</sup> BENEDIKT XVI., *Apostolska post-sinodalna egzortacija Verbum Domini*, 61.

<sup>49</sup> *Katekizam katoličke crkve*, br. 1483; usp. *CIC*, kan. 926, § 1; *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium* (CCEO), kan. 721.

slučajeve takve potrebe vodeći računa o mjerilima o kojima su se složili drugi članovi biskupske konferencije<sup>50</sup>.

Zato »pojedinačna i cjelovita ispovijed s odgovarajućim odrješenjem jedini je redoviti način kojim se vjernici pomiruju s Bogom i s Crkvom, osim ako ih fizička ili moralna nemogućnost sprječavaju da pristupe takvoj ispovijedi [...]. Stoga je osobna ispovijed najznakovitiji način pomirenja s Bogom i Crkvom«<sup>51</sup>.

### *Praktične norme postavljene od Crkve kao izraz pastoralne ljubavi*

44. U kanonima Zakonika kanonskog prava nalaze se praktične smjernice o pojedinačnoj ispovijedi i zajedničarskom slavljenju<sup>52</sup>, kao također o mjestu i načinu postavljanja ispovjedaonice<sup>53</sup>. Obzirom na služitelje, donesene su norme zajamčene crkvenom tradicijom i iskustvom, kao ovlast redovitog ispovijedanja i ovlast odrješenja u nekim posebnim slučajevima<sup>54</sup>. Kao službenik Crkve neka ispovjednik u podjeljivanju sakramenta vjerno prijanja uz moralni nauk Crkve<sup>55</sup>. Ispovjednici se trebaju uvijek ponašati kao pravedni i milosrdni sluge, kako bi pridonosili »čaćenju Boga i spasenju duša«<sup>56</sup>.

---

<sup>50</sup> *CIC*, kan. 961; *usp. CCEO*, kan. 720.

<sup>51</sup> *Katekizam katoličke crkve*, br. 1484.

<sup>52</sup> *CIC*, kanoni 956-963; *CCEO*, kanoni 718-721.

<sup>53</sup> *CIC*, kan. 964: »§ 1: Vlastito je mjesto za sakramentalno ispovijedanje crkva ili kapela. § 2: Što se tiče ispovjedaonice, neka biskupska konferencija izda odredbe, vodeći ipak računa da uvijek na vidnom mjestu budu ispovjedaonice s čvrstom rešetkom između pokornika i ispovjednika da se njima mogu slobodno služiti vjernici koji to žele. § 3: Neka se ispovjedi ne obavljaju izvan ispovjedaonice, osim ako ima opravdanog razloga«.

<sup>54</sup> *CIC*, kanoni 965-977; *CCEO*, kanoni 722-730.

<sup>55</sup> *CIC*, kan. 978, § 2.

<sup>56</sup> *CIC*, kan. 978, § 1; *CCEO*, kan. 732 § 2.

45. Ove norme također pomažu u nužnoj razboritosti »vodeći računa o položaju i dobi pokornika«<sup>57</sup>, bilo pri postavljanju pitanja bilo pri iznošenju praktičnih smjernica i zadavanju „primjerene zadovoljštine«<sup>58</sup>. Točno u takvom kontekstu misterija božanske milosti i ljudskog srca bolje se uokviruje sakramentalni »pečat«<sup>59</sup>.

Druge norme nude neke natuknice kao pomoć pokornicima da se ispovjede s jasnoćom, na primjer u odnosu na broj i vrstu teških grijeha<sup>60</sup>, navodeći pogodno vrijeme, konkretna sredstva (kakva u nekim prigodama mogu biti tumači) i osobito slobodu ispovjediti se pred ovlaštenim služiteljima koje mogu odabrati<sup>61</sup>.

46. U *Redu pokore* nalaze se doktrinarne smjernice i slične praktične norme: priprema svećenika, prijem pokornika, slavlje sa svim detaljima. Ove smjernice će pomoći pokajniku da oblikuje vlastiti život u skladu s primljenom milošću. Stoga zajedničko slavlje s pojedinačnim odrješenjem čini veliku pomoć pojedinačnoj ispovijedi, koja ostaje uvijek redoviti oblik slavlja sakramenta pokore.

47. Također Apostolsko pismo motuproprij *Misericordia Dei*, o nekim aspektima slavljenja sakramenta pokore, pape Ivana Pavla II., nudi mnoge praktične norme o mogućim načinima

---

<sup>57</sup> *CIC*, kan. 979.

<sup>58</sup> *CIC*, kan. 981; *CCEO*, kan 732 § 1.

<sup>59</sup> Usp. *CIC*, kanoni 982-984; *CCEO*, kanoni 731; 733-734.

<sup>60</sup> Usp. *CIC*, kan. 988: »§ 1: Vjernik je obvezan ispovjediti sve teške grijeha po vrsti I broju počinjene poslije krštenja, koji ključevima Crkve još nisu izravno otpušteni ni u pojedinačnoj ispovijedi priznati, a kojih je svjestan nakon pomna ispitivanja sebe; §2: Preporučuje se vjernicima da ispovijedaju i lake grijeha«.

<sup>61</sup> Usp. *CIC*, kanoni 987-991; *CCEO*, kan. 719.

ostvarenja sakramentalnog slavlja i o svakoj od gesta unutar slavlja.

*Usmjeravati na put svetosti u skladu s djelovanjem Duha Svetoga*

48. U svim ovim mogućnostima slavljenja, najvažnije je pomoći pokorniku u njegovu procesu suobličavanja s Kristom. Ponekad, pod vodstvom dobrog duhovnika, jednostavan i mudar savjet može biti prosvjetljenje za cijeli život ili potiče na ozbiljno prihvaćanje procesa kontemplacije i usavršavanja. Duhovnik je instrument u Božjim rukama koji pomaže otkriti što Bog želi od pojedinca u sadašnjem trenutku, jer njegovo znanje nije čisto ljudsko. Propovijed tijekom zajedničkog slavlja ili prihvaćanje savjeta u jednoj pojedinačnoj ispovijedi mogu biti odlučujući za cijeli život.

49. U svakom momentu potrebno je imati na umu proces koji pokornik slijedi. Ponekad mu ispovjednik može pomoći da usvoji stav radikalnog obraćenja koje vodi do donošenja, ili ponovnog donošenja, temeljne odluke vjere; u drugim slučajevima će se raditi o pomoći u normalnom procesu posvećenja koji je uvijek harmoničan, a obuhvaća čišćenje, prosvjetljenje i sjedinjenje.

50. Česta ispovijed, i kada se radi samo o lakim grijesima ili nesavršenostima, je kao posljedica vjernosti krštenju i potvrdi; stoga očituje autentičnu težnju k savršenstvu i povratku Očevu naumu kako bi Krist doista živio u nama po življenoj većoj vjernosti Duhu Svetomu. Zato »imajući na umu poziv svim vjernicima na svetost, preporučam im da ispovijedaju i lake grijeh«<sup>62</sup>.

---

<sup>62</sup> IVAN PAVAO II., Apostolsko pismo motuproprij *Misericordia Dei*, 3: *l.c.* 456.



### *Služiteljska raspoloživost i očinsko prihvaćanje*

51. Prije svega, temeljni su molitva i pokora za duše. Tako će biti moguća autentična raspoloživost i očinsko prihvaćanje.

52. Oni kojima je po službi povjereno dušobrižništvo obvezni su »voditi brigu da se ispovijedaju povjereni im vjernici koji to razložno mole i da im se pruži prigoda pristupiti pojedinačnoj ispovijedi u određene dane i sate koji im odgovaraju«<sup>63</sup>. Danas se tako radi u mnogim mjestima, s veoma dobrim rezultatima, ne samo u pojedinim svetištima, nego i u mnogim župama i crkvama.

53. Ova služiteljska raspoloživost teži prema produženju budeći želju za kršćanskom savršenošću. Pomoć od strane služitelja, prije ili tijekom ispovijedi, teži k tome da pokornik istinski upozna sebe u svjetlu vjere, kako bi prihvatio stav skrušenosti te trajnog i intimnog obraćenja, kao i zadovoljštinu ili ispravak i promjenu života, da bi nadišao nedostatni odgovor na Božju ljubav.

54. Završni tekst slavlja ovog sakramenta, nakon ispravno izrečenog odrješenja i otpusta, sadrži veliko duhovno i pastoralno bogatstvo. Zato je prikladno recitirati ga, jer usmjerava srce prema mucu Kristovoj, zaslugama blažene djevice Marije i svetih, i prema suradnji po dobrim djelima koja će uslijediti.

55. Tako je dakle služitelj, zbog činjenice da djeluje u ime Krista dobrog Pastira, dužan poznavati i uočavati duhovne bolesti i biti blizak pokorniku, biti vjeran nauku Učiteljstva glede morala i kršćanske savršenosti, te živjeti autentični molitveni život, usvajati razborit stav u slušanju i postavljanju pitanja, biti

---

<sup>63</sup> *CIC*, kan. 986; *CCEO*, kan. 735.

dostupan onima koji traže ovaj sakrament te slijediti poticaje Duha Svetoga. To je uvijek očinsko i bratsko djelovanje po uzoru na Dobrog pastira, te je pastoralni prioritet. Krist, nazočan u sakramentalnom slavlju, čeka također u srcu svakog pokornika i od svećenika traži molitvu, studij, zazivanje Duha Svetoga, očinsko prihvaćanje.

56. Ovaj pristup pastoralne ljubavi pokazuje da bi »nedostatak spremnosti za prihvaćanje ranjenih ovaca te traganja za njima radi dovođenja u ovčinjak, bio bolan znak pomanjkanja pastoralnog osjećaja kod onoga koji po svećeničkom ređenju, treba nositi u sebi sliku Dobrog pastira. [...] Posebice preporučujemo vidljivu nazočnost ispovjednika [...] i posebna raspoloživost za potrebnu uslugu vjernicima tijekom slavljenja svete mise«<sup>64</sup>. Ako se radi o »koncelebraciji, živo pozivamo da se neki svećenici suzdrže od koncelebracije kako bi bili na raspolaganju onim vjernicima koji žele pristupiti sakramentu pokore«<sup>65</sup>.

57. Župnik iz Arsa pri opisu svećeničke službe stavlja naglasak na prihvaćanje i dostupnost. Ovo je komentar Benedikta XVI.: »Svi mi svećenici trebali bismo osjetiti da se odnose na nas osobno one riječi koje je on stavljao u usta Kristu: „Zadužit ću svoje službenike da naviještaju grešnicima kako sam uvijek spreman primiti ih, da je moje milosrđe beskonačno“. Od svetog Arškog župnika mi svećenici možemo naučiti, ne samo neiscrpno povjerenje u sakrament pokore koji nas potiče da ga ponovno postavimo u središte naših pastoralnih preokupacija, nego također

---

<sup>64</sup> IVAN PAVAO II., Apostolsko pismo motuproprij *Misericordia Dei*, 1b-2: *l.c.* 455.

<sup>65</sup> KONGREGACIJA ZA BOŽANSKI KULT I DISCIPLINU SAKRAMAENATA, Odgovor *Quaenam sunt dispositiones* glede normi koje se odnose na moment slavljenja sakramenta pokore (31. srpnja 2001.): *Notitiae* 37 (2001.), 259-260 (EV 20 [2001.], br. 1504).

metodu „spasenjskog dijaloga“ koji u ispovijedi trebamo voditi. Arški župnik je imao različit način ophođenja s različitim pokornicima<sup>66</sup>. U tom kontekstu se razumije pojašnjenje koje je dao jednom subratu svećeniku: »Reći ću vam koji je moj recept: dadnem grešnicima malu zadovoljštinu a ostatak učinim ja mjesto njih«<sup>67</sup>.

*Obnovljena i aktualizirana formacija svećenika za vođenje vjernika u različitim situacijama*

58. Od svetog župnika iz Arsa možemo naučiti način razlikovanja pokornika kako bismo ih mogli bolje usmjeriti, na temelju njihove raspoloživosti. Nudeći najrevnijima modele svetosti, on je pozivao sve da urone u »bujicu božanskog milosrđa« dajući motiv nade za popravljjanje života: »Dobri Bog zna sve. Prije nego što se vi ispovjedite, već zna da ćete opet griješiti i sve vrijeme vam oprašta. Kako je velika ljubav našega Boga koji se zatamljuje do *dobrovoljnog zaboravljanja budućnosti*, samo da nam oprost«<sup>68</sup>.

Ovaj napor pastoralne ljubavi »za njega je bez sumnje bio najveći od asketskih postupaka, „mučeništvo“«. Stoga »Gospodin mu je davao da pomiri velike grešnike koji su se pokajali i također da vodi prema savršenstvu duše koje su imale živu želju za tim«<sup>69</sup>.

59. Ispovjednik je pastir, otac, učitelj, odgojitelj, sudac te također liječnik koji raspoznaje i provida iscjeljenje. »U ispovijedanju neka svećenik bude svjestan da on vrši ulogu i suca

---

<sup>66</sup> BENEDIKT XVI., *Pismo otvorenja svećeničke godinu u prigodi 150. obljetnice rođenja svetog Ivana Marije Vianneya*.

<sup>67</sup> *Isto*.

<sup>68</sup> *Isto*.

<sup>69</sup> IVAN PAVAO II., *Pismo svećenicima za Sveti Četvrtak 1986.*, 7: l.c., 965.

i liječnika i da ga je Bog postavio za služitelja istodobno božanske i pravednosti i milosrđa, da bi radio za Božju čast i spasenje duša<sup>70</sup>.

60. Marija je majka milosrđa jer je majka Krista svećenika, objavitelja milosrđa. Ona je »kao nitko drugi iskusila milosrđe [...] ona poznaje do u dubinu tajnu božanskog milosrđa«. Stoga može »doseći sve koji s lakoćom prihvaćaju milosrdnu ljubav majke<sup>71</sup>. Marijanska duhovnost svećenika omogućit će po načinu djelovanja uvid Marijinu materinskom srcu koje je odraz božanskog milosrđa.

*Nove situacije, nove milosti, novi žar služitelja*

61. Potrebno je uočavati sadašnje teškoće u posluživanju pokore koja je zapala u krizu zbog izvjesnog gubljenja osjećaja za grijeh, zbog nesklonosti prema ovom sakramentu, zbog neuviđanja koristi od ispovijedanja ako nismo u teškom grijehu te zbog zamaranja služitelja zauzetog mnogim aktivnostima. Ali ispovijed je uvijek ponovno duhovno rođenje koje preoblikuje pokornika u novo stvorenje te ga povezuje uvijek više u prijateljstvu s Kristom. Zato postaje izvor radosti za onoga tko je služitelj dobrog Pastira.

62. Kada svećenik vrši ovu službu ponovno oživljava na poseban način svoj položaj da je sredstvo čudesnog događaja milosti. U svjetlu vjere može doživljavati događanje milosrdne ljubavi Božje. Geste i riječi služitelja su sredstvo kako bi se realiziralo istinsko čudo milosti. Premda postoje druga crkvena sredstva za priopćavanje Božjeg milosrđa, da ne spominjemo euharistiju koja je najviša potvrda ljubavi, »u sakramentu pokore

---

<sup>70</sup> CIC, kan. 987 § 1.

<sup>71</sup> IVAN PAVAO II., Enciklika *Dives in Misericordia*, br. 9; l.c. 1208.

čovjek je na vidljiv način dosegnut milosrđem Božjim<sup>72</sup>. Privilegirano je sredstvo za poticanje ne samo na primanje oprosta nego i na velikodušno slijeđenje puta poistovjećenja s Kristom. Za hod evanđeoskog učenja kod vjernika i kod samog služitelja potrebna je ova pomoć kako bi se održao na razini velikodušnosti.

63. Ovaj pristup ohrabrivanja traži od služitelja veću pozornost prema vlastitoj formaciji: »Stoga, je potrebno da on uz dobru duhovnu i pastoralnu senzibilnost poveže i ozbiljnu teološku, moralnu i pedagošku pripremu koja će ga osposobiti da shvaća ono što je osoba proživjela. Nadalje, veoma mu je korisno poznavati socijalne, kulturalne i profesionalne prilike onih koji pristupaju ispovjedaonici, kako bi mogao ponuditi prikladne savjete te duhovne i praktične smjernice. [...] Ljudskoj mudrosti, teološkoj pripremi potrebno je stoga dodati duboku venu duhovnosti koja se hrani molitvenim susretom s Kristom, Učiteljem i Otkupiteljem<sup>73</sup>. Ovome cilju uvelike koristi trajna

---

<sup>72</sup> IVAN PAVAO II., *Homilija u Mariboru (Slovenija)*, 19. svibnja 1996.

<sup>73</sup> BENEDIKT XVI., *Govor ispovjednicima* (19. veljače 2007.); pogledati također *Govor od 7. ožujka 2008.* Govori Ivana Pavla II. i Benedikta XVI. Apostolskoj Pokorničarnici nude bogatu katehezu o načinu slavljenja sakramenta pokore, potičući služitelje da ga doživljavaju te da pomažu vjernicima u ovome iskustvu oproštenja i posvećenja. Uz ostale dokumente već navedene, opširnije konzultirati: RIMSKI OBREDNIK – *Red pokore* (2. prosinca 1973.); IVAN PAVAO II., Enciklika *Dives in misericordia* (30. studenoga 1980.); Apostolska pobudnica *Reconciliatio et paenitentia* (2. prosinca 1984.); motuproprij *Misericordia Dei*, o nekim aspektima slavljenja sakramenta pokore (7. travnja 2002.); APOSTOLSKA POKORNIČARNICA, *Sakrament pokore u Porukama Ivana Pavla II. Apostolskoj pokorničarnici* – godine 1981., 1989.-2000. (13. lipnja 2000.); PAPINSKI SAVJET ZA OBITELJ, *Vadamecum za ispovjednike o nekim moralnim temama vezanim za bračni život* (1997.). U bilješkama su također navedeni govori pape

formacija, na primjer dani formacije klera, sa specifičnim tečajevima kao što su oni ponuđeni od strane Apostolske pokorničarnice.

## II.

### SLUŽBA DUHOVNOG VODSTVA

#### 1. Aktualna važnost, moment milosti

##### *Povijesni i aktualni put*

64. Duhovno savjetovanje prakticirano je od prvih stoljeća Crkve sve do naših dana; također ga nazivamo duhovno vodstvo, duhovno usmjeravanje ili duhovna pratnja. Radi se o stoljetnoj praksi koja je donijela plodove svetosti i otvorenost za evangeliziranje.

Učiteljstvo, crkveni oci, autori duhovnih spisa i pravila crkvenog života govore o potrebi za ovim savjetovanjem ili usmjeravanjem, osobito na putu formacije i u nekim okolnostima kršćanskog života. Postoje životne okolnosti koje traže posebno razabiranje i bratsko praćenje. To je logika kršćanskog življenja. »Nužno je ponovno otkriti veliku tradiciju individualne duhovne pratnje, koja je uvijek dala mnoge i veoma vrijedne plodove u životu Crkve«<sup>74</sup>.

65. Naš Gospodin je uvijek bio blizu svojim učenicima. Usmjeravanje ili pratnja i duhovno savjetovanje postojalo je tijekom stoljeća, osobito na početku u samostanima (monasi

---

Benedikta XVI. Apostolskoj pokorničarnici. Pogledati također: *Zakonik kanonskog prava*, knjiga IV. I. dio, naslov IV; *Katekizam katoličke crkve*, II. dio, čl. 4.

<sup>74</sup> IVAN PAVAO II., Post-sinodalna pobudnica *Pastores dabo vobis*, 40: *l.c.* 723.

Istoka i Zapada) te kasnije u različitim školama duhovnosti počevši od srednjega vijeka. Od XVI.-XVII. stoljeća češće je primjenjivano na kršćanski život kako se može vidjeti u spisima sv. Terezije od Isusa, sv. Ivana od Križa, sv. Ignacija Lojolskog, sv. Ivana iz Avile, sv. Franje Saleškog, sv. Alfonsa Marije Ligourijskog, sv. Petra iz Bérulle-a, itd. Premda su pretežno monasi i svećenici služitelji sakramenta pokore nudili duhovno vodstvo, uvijek su postojali vjernici (redovnici i laici) – na primjer sv. Katarina – koji su davali ovu uslugu. Crkveno zakonodavstvo sabralo je sve ovo iskustvo i primijenilo ga je posebno u inicijacijskoj formaciji za svećeništvo ili posvećeni život. Postoje također dobro formirani vjernici laici – muškarci i žene – koji vrše ovu službu savjetovanja na putu prema svetosti.

#### *Svećenička formacija za ovo praćenje*

66. Duhovno usmjeravanje je pomoć na putu prema svetosti za sve vjernike bez obzira na njihov životni stalež. Dok u naše dane opažamo kako vjernici traže duhovno usmjeravanje, u isto vrijeme osjeća se potreba za dubljom pripremom služiteljâ, s ciljem da mogu marljivo obavljati ovu službu savjetovanja, razabiranja i praćenja. Gdje postoji ova praksa, tamo se događa osobno i zajedničko obnavljanje u zvanjima, apostolskom duhu, radosnoj nadi.

67. U razdoblju pripreme na svećeništvo sve se više pojavljuje hitna potreba za studiranjem duhovne teologije te iskustvom duhovnog života. U stvari, savjetovanje i duhovno praćenje sastavni je dio službe propovijedanja i pomirenja. Svećenik je pozvan biti vodič na putu poistovjećivanja s Kristom što uključuje put kontemplacije. Pomaganje po duhovnom vodstvu, kao razabiranje u Duhu, je dio svećeničke službe: »Ispitujući duhove jesu li od Boga, [svećenici] neka osjetilom vjere nastoje otkriti

mnogovrsne milosne darove laika, kako one neznatne tako i značajnije, pa neka ih radosno priznaju i pomnjivo njeguju»<sup>75</sup>.

68. Inicijacijska svećenička formacija, od prvih momenata života u sjemeništu, uključuje upravo ovu pomoć: »Neka naročit vjerski odgoj, a ponajpače podesno duhovno vodstvo, pripravi pitomce da slijede Krista Otkupitelja nesebično i čista srca«<sup>76</sup>.

69. Ne radi se samo o savjetovanju glede doktrinarnih tema nego o životnim odnosima, bliskosti i suobličenju s Kristom, što je uvijek dioništvo na trinitarnom životu: »Duhovni odgoj mora tijesno biti povezan sa znanstvenim i pastoralnim i, uglavnom uz pomoć duhovnika, mora se udijeliti tako da pitomci nauče živjeti u prisnom i stalnom zajedništvu s Ocem po njegovu Sinu Isusu Kristu u Duhu Svetom«<sup>77</sup>.

#### *Duhovno vodstvo i svećenička služba*

70. Svećenički »munera« se opisuju uzimajući u obzir njihov odnos s duhovnim životom vjernika: »Vi ste služitelji euharistije, djelitelji božanskog milosrđa u sakramentu pokore, tješitelji duša, voditelji svih vjernika u burnim poteškoćama života«<sup>78</sup>.

U pratnji ili duhovnom vodstvu uvijek se davala velika važnost raspoznavanju Duha s ciljem posvećenja, apostolskog poslanja i zajedničkog crkvenog života. Logika Duha svetoga potiče na život u istini i dobru po Kristovu primjeru. Potrebno je tražiti njegovo svjetlo i njegovu snagu za razlučivanje kako bismo bili vjerni njegovim smjernicama.

---

<sup>75</sup> DRUGI VATIKANSKI SABOR, Dekret *Presbyterorum Ordinis*, 9.

<sup>76</sup> DRUGI VATIKANSKI SABOR, Dekret *Optatam totius* 3.

<sup>77</sup> *Isto*, 8.

<sup>78</sup> IVAN PAVAO II., Apostolska egzortacija *Pastores dabo vobis*, 4; l.c. 663.



71. Možemo ustvrditi da je pastoralni prioritet ova pozornost za duhovi život vjernika kojoj je cilj usmjeravati ih prema putu kontemplacije i svetosti, također kao pomoć u raspoznavanju poziva: »U tom će pogledu briga za svećenička zvanja pronaći oblik postojane i uvjerljive ponude *duhovnog vodstva* [...] Sa sve strane neka svećenici budu prvi koji će uložiti vrijeme i snagu u tome odgojnom radu i osobnoj duhovnoj pomoći: nikada se neće pokajati što su zapustili ili stavili u drugi plan tolike druge stvari, jednako tako lijepe i korisne, ako se to moralo učiniti da bi ostali vjerni svojoj službi suradnika Duha u prosvjetljenju i vodstvu pozvanih«<sup>79</sup>.

72. Briga za mlade, posebice s ciljem da raspoznaju vlastiti specifični poziv u općem kršćanskom pozivu, podrazumijeva ovu pažnju savjetovanja i duhovne pratnje: »Kako zapisa budući Pavao VI., „duhovno vodstvo ima izvrsnu, može se reći i nezaobilaznu ulogu u moralnom i duhovnom odgoju mladeži koja hoće s punom odlučnošću shvatiti i slijediti vlastiti životni poziv, koji god da bio; ono nikad ne gubi svoju blagotvornu ulogu u svakoj životnoj dobi, kad god se, u svjetlo i ljubavi pobožnog i razboritog savjeta, traži potvrda vlastite ispravnosti i okrepa u velikodušnom izvršavanju vlastitih obveza. Ono je odgojno sredstvo, veoma osjetljivo, ali od velike vrijednosti; ono je pedagoška i psihološka umjetnost za onoga tko ga vrši i duhovna vježba poniznosti i povjerenja za onoga tko ga prima primi'«<sup>80</sup>.

73. Duhovno vodstvo obično je u odnosu sa sakramentom pomirenja, barem u smislu moguće posljedice, kada vjernici traže da budu vođeni na putu svetosti, uključivši njihov specifični put osobnog poziva: »Paralelno sa sakramentom pomirenja, prezbiter

---

<sup>79</sup> *Isto*, br. 40: l.c., 724-725,

<sup>80</sup> *Isto*, br. 81: l.c., 799-800.

neće propustiti službu *duhovnog vodstva*. Ponovno otkrivanje i širenje ove prakse, također i u različitim momentima podjeljivanja pokore, je velika blagodat za Crkvu u današnjem vremenu. Velikodušni i aktivni stav prezbitera pri ovom prakticiranju čini također važnu prigodu za uočavanje i podržavanje svećeničkih zvanja kao i različitih oblika posvećenoga života<sup>81</sup>.

*Duhovno vodstvo koje primaju zaređeni služitelji*

74. Sami služitelji trebaju duhovno vodstvo koje je uvijek vezano uz intimnost s Kristom: »Da bi svoju službu vjerno vršili neka im bude na srcu dnevni razgovor s Kristom Gospodinom u posjećivanju i osobnom čašćenju presvete Euharistije. Neka se rado povlače u duhovnu samoću i neka visoko cijene duhovno vodstvo«<sup>82</sup>.

75. Služiteljska stvarnost zahtijeva da služitelj osobno prihvaća duhovno vodstvo tražeći ga i slijedeći ga s vjernošću, kako bi mogao bolje voditi druge: »Radi doprinošenja poboljšanju njihove duhovnosti potrebno je da prezbiteri prihvaćaju duhovno vodstvo. Povjeravajući formaciju vlastite duše u ruke mudrog subrata, sazrijevat će od prvih koraka službe u svijesti kako je važno da ne idu sami putovima duhovnog života i pastoralnih obveza. U korištenju ovoga efikasnog sredstva formacije, koje se veoma mnogo koristi u Crkvi, prezbiteri će imati punu slobodu u izboru osobe koja ih treba voditi«<sup>83</sup>.

---

<sup>81</sup> KONGREGACIJA ZA KLER, Direktorij o službi i životu prezbitera *Dives Ecclesiae* (31. ožujka 1994.), 54: LEV 1994.

<sup>82</sup> DRUGI VATIKANSKI SABOR, Dekret *Presbyterorum ordinis*, 18.

<sup>83</sup> KONGREGACIJA ZA KLER, Direktorij o službi i životu prezbitera *Dives Ecclesiae*, 54, (31. ožujka 1994.).

76. Za osobna i zajednička pitanja neophodno je tražiti savjet braće, posebice onih koji trebaju savjetovati zbog poslanja što im je povjereno, po milosti staleža, imajući na umu da je prvi „savjetnik“ ili „duhovnik“ uvijek Duh Sveti kojemu je potrebno obraćati se molitvom stalnom, poniznom i pouzdanom.

## II. Temeljne odrednice

### *Narav i teološki temelj*

77. Kršćanski život je „hod“ i „življenje po Duhu“ (usp. *Gal* 5,25), kao sklad, odnos, nasljedovanje, suobličenje s Kristom, radi dioništva na božanskom sinovstvu. Za to »svi koje vodi Duh Božji sinovi su Božji« (*Rim* 8,14). Savjet ili duhovno vodstvo pomaže razlučiti »Duha istine i duha zablude« (*IIV* 4,6) i »obučiti novog čovjeka, po Bogu stvorena u pravednosti i svetosti istine« (*Ef* 4,24). Duhovno vodstvo je ponajprije pomoć u razlučivanju na *putu svetosti i savršenstva*.

Temelj ove prakse duhovne „pratnje“ ili „usmjeravanja“ je stvarnost crkvenog zajedništva, Mističnog tijela Kristova, obitelji braće koja se pomažu po primljenim karizmama. Crkva je kompleks „posredništava“ koja odgovaraju različitim službama, pozivima i karizmama. Svi trebaju druge, također i posebno na području duhovnog savjetovanja. Radi se o traženju i prihvaćanju savjeta koji dolazi od Duha svetoga posredstvom braće.

U krštenju i potvrdi svi smo primili darove Duha od kojih je važan dar „savjeta“. Crkveno iskustvo pokazuje da neke osobe imaju ovaj dar savjeta na višoj razini ili da su barem pozvane služiti druge donoseći primljenu karizmu. Katkad se duhovno vodstvo ili savjet ostvaruje na temelju povjerene odgovornosti sa strane crkvenog autoriteta ili crkvene zajednice u kojoj netko živi.

### *Posebni cilj*

78. *Cilj* duhovnog vodstva prvenstveno se sastoji u pomaganju pri uočavanju znakova Božje volje. U pravilu se govori o raspoznavanju prosvjetljenja i poticaja Duha Svetoga. Postoje momenti kada je takvo konzultiranje hitnije. Potrebno je voditi računa o svojstvenoj „karizmi“ osobnog poziva ili zajednice u kojoj živi onaj koji traži savjet ili ga prima.

79. Kada netko pomoću bratskog savjeta traži razabiranje znakova Božje volje, duhovnik će eventualno ponuditi savjete o moralnim temama i prakticiranju vrlina a također će imati zorno na umu situaciju koju treba razjasniti. Ali ako bi nedostajala istinska želja za svetošću izgubio bi se temeljni cilj duhovnog vodstva. Ovaj cilj je svojstven procesu vjere, nade i ljubavi (kao suobličenje s Kristovim kriterijima, vrijednostima i stavovima) koji treba biti usmjeren prema znakovima volje Božje sukladno s primljenim karizmama. Vjernik koji prima savjet treba preuzeti vlastitu odgovornost i inicijativu.

80. Moralno konzultiranje, povjerljivo iznošenje vlastitih problema, preuzimanje sredstava za posvećenje, trebaju ulaziti u kontekst traženja Božje volje. Bez iskrene želje za svetošću koja je istovjetna s provođenjem blaženstava i zapovjedi ljubavi, ne bi bilo ni posebnog cilja duhovnog vodstva u kršćanskom životu.

### *Dinamizam i proces*

81. Tijekom procesa duhovnog vodstva potrebno je upoznavati sebe u svjetlu evanđelja te se stoga oslanjati na Boga. Upravo na putu osobnih odnosa s Kristom s njime učimo i prakticiramo poniznost, povjerenje i darivanje sebe, po novoj zapovijedi ljubavi.

Duhovno vodstvo pomaže nam u formiranju savjesti, jer duhovnik poučava um, prosvjetljuje pamćenje, učvršćuje volju, usmjerava afektivnost i ohrabruje nas prema velikodušnom zalaganju na svetost.

82. Proces duhovnog vodstva slijedi neke *etape* koje nisu strogo poredane ali se razvijaju kao koncentrični krugovi: vođenje prema poznavanju sebe, u povjerenju u Boga koji je ljubav, pri odlučivanju o potpunom sebedarju, u skladnom čišćenju, prosvjetljenju i sjedinjenju. To je dinamika života u skladu s dioništvom na trojstvenom životu (usp. *Iv* 14,23; *Ef* 2,18) po suobličanju s Kristom (kriteriji, vrijednosti, stavovi koji očituju vjeru, nadu i ljubav) i pod djelovanjem Duha Svetoga, koje prihvaćamo s povjerenjem i velikodušnošću.

Sve ovo se odvija u nizu područja (odnos s Bogom, posao, socijalni odnosi) u kojima tražimo Božju volju preko savjetovanja i praćenja: hod molitve-kontemplacije, raspoznavanje i vjernost pozivu, predanje na putu svetosti, skladno življenje crkvenog bratskog „zajedništva“, raspoloživost za apostolat. Praćenje i savjetovanje dopiru također do konkretnih sredstava. U svem ovom procesu potrebno je imati na umu da je istinski duhovnik Duh Sveti, dok vjernik zadržava svu osobnu dogovornost i inicijativu.

83. U *hodu molitve* (osobne, zajedničke, liturgijske) potrebo je poučavati u moljenju, posebno omogućujući sinovski stav „Očenaša“ koji se sastoji od poniznosti, povjerenja i ljubavi. Spisi svetaca i duhovnih pisaca bit će od pomoći pri usmjeravanju na ovaj put »otvaranja srca i radovanja zbog Njegove nazočnosti« (Sveti župnik iz Arsa), u susretu pogledâ: „Ja Ga gledam, On me gleda“ (seljak iz Arsa, slijedeći nauk Svetog župnika). Tako prihvaćamo Isusovu darovanu nazočnost te učimo vlastitu

nazočnost oblikovati u „stajanje s onim o kojem znamo da nas voli“ (sv. Tereza od Isusa). To je šutnja klanjanja, divljenja i darivanja, kao „jednostavni pogled srca“ (sv. Tereza iz Lisieuxa), i govorenje poput Isusa u Getsemanskom vrtu.

#### *U svim crkvenim zvanjima*

84. Polazeći od Isusova poziva »Budite dakle savršeni kao što je savršen Otac vaš nebeski« (Mt 5,48), svećenik poziva sve vjernike da poduzmu »put prema punini vlastitog života djece Božje«<sup>84</sup>, kako bi došli do „Kristova življenog poznavanja“<sup>85</sup>. Potrebe kršćanskog života (laičkog, redovničkog, svećeničkog) ne bi se ispunile bez „duhovnog“ života, ili „života“ u Duhu svetomu koji vodi do »naviještanja radosne vijesti siromasima« (Lk 4,18).

85. Na *putu* vlastitog crkvenog poziva posebno se njeguju motivacija i ispravna nakana, sloboda izbora, formacija za prikladnost ili kakvoću.

Stručnjaci za duhovnu teologiju opisuju duhovnika kao onoga koji upućuje u pojedinim slučajevima i konkretnim prigodama, motivira osobe da se velikodušno daruju i pomaže predlažući sredstva posvećenja prikladna za svaku osobu i situaciju, u skladu s različitim pozivima. Teškoće nastaju pri nastojanju oko autentičnog nasljedovanja Krista.

86. Može postojati ustaljeno usmjeravanje ili privremena pratnja „*ad casum*“. Ona na početku može također biti intenzivnija. Često neki vjernici, u hodu za svojim zvanjem, osjećaju se pozvani na traženje duhovnog vodstva, zahvaljujući propovijedanju, duhovnoj literaturi, duhovnim obnovama i molitvenim susretima, ili ispovijedi. Također pažljivo čitanje

---

<sup>84</sup> IVAN PAVAO II., Enciklika *Veritatis splendor*, br. 115: *l.c.* 1224.

<sup>85</sup> Isto, br. 88: *l.c.*, 1204.

dokumenata crkvenog učiteljstva može probuditi potrebu traženja duhovnika radi dosljednog življenja kršćanskog života. Ovo darivanje u duhovnom životu vodi do većeg zauzimanja u socijalnom životu: »Raspoloživost za Boga otvara nas za raspoloživosti za braću i raspoloživosti za život, koji razumijevamo kao solidarnu i radosnu zadaću«<sup>86</sup>.

### III. Praktične smjernice

#### *Itinerar ili konkretni hod duhovnog života*

87. Polazeći od ovih temeljnih linija o duhovnom vodstvu i uzimajući u obzir današnju stvarnost u ispreplitanju milosti sa socijalnim i kulturalnim prilikama, dobivamo neke praktične smjernice, uvijek otvorene novim milostima i novim okolnostima.

Oni koji primjenjuju duhovno savjetovanje (vodstvo, usmjeravanje) trebaju imati u vidu specifični crkveni poziv, osobitu karizmu ili specijalne milosti. Budući da je osoba „jedinstvena“, neophodno je upoznati njezine konkretne životne okolnosti: obitelj, posao, itd. Ako se radi o pozivu ili specifičnoj karizmi, potrebno je posvetiti pozornost različitim momentima puta<sup>87</sup>.

U bilo kojem momentu potrebno je posvetiti posebnu pozornost posebnim slučajevima i situacijama, kao što je

---

<sup>86</sup> BENEDIKT XVI., Enciklika *Caritas in veritate*, 78.

<sup>87</sup> U Kodeksima kanonskih zakona regulira se duhovno vodstvo u Bogoslovnim sjemeništima (*CIC*, kan. 239; *CCEO*, kanoni 337-339), u redovničkim zajednicama (*CIC*, kan. 630; *CCEO*, kanoni 437-475, 538 § 3, 539), u svjetovnim Institutima (*CIC*, kan. 719). Pogledati druge dokumente o duhovnom vodstvu ministerijalnog svećeništva, posvećenog života, Bogoslovnih sjemeništa i novicijata, u završnoj noti paragrafa 134.

promjena crkvenog staleža, želja za većom savršenošću, sklonost skrupuloznom ponašanju, izvanredni fenomeni.

88. Prikladno je započeti hod duhovnog vodstva ponovnim iščitavanjem života. Od velike je pomoći imati neke namjere ili plan života koji uključuje odnos s Bogom (liturgijska i osobna molitva), bratski odnos, obitelj, posao, prijateljstvo, konkretne vrline, osobne obveze, apostolat, sredstva za duhovnost. U projektu se mogu odražavati težnje, poteškoće, želja za većim darivanjem samoga sebe Bogu. Veoma je korisno precizirati sredstva koja se žele koristiti u hodu molitve, svetosti (kreposti), obveza vlastitog staleža, mrtvljenja ili »prinošenja svakodnevnih malih trpljenja«<sup>88</sup>.

89. Tu je *inicijacijski moment* u kojem se teži dovesti do stavova pobožnosti i postojanosti u molitvenim krepostima i prijanjanja uz Božju volju, nekog prakticiranja apostolata, formacije karaktera (pamćenje, inteligencija, afektivnost, volja), čišćenja, otvaranja i autentičnosti bez dvoličnosti. Duhovnik i šticienik suočavaju se sa slučajevima suhoće, nestalnosti, površnog ili prolaznog entuzijazma itd. To je pravo vrijeme za »istrjebljivanje... i sadenje« (usp. *Jr* 1,10), za upoznavanje i pravilno usmjeravanje dominantnih strasti.

90. Jedan drugi moment nazvan je vrijeme *napretka*, u kojem se ide za sabranošću ili unutarnjim životom, za većom poniznošću i mrtvljenjem, za produbljivanjem vrлина, za poboljšanjem molitve.

Tako se dospijeva do momenta veće savršenosti u kojoj je molitva kontemplativnija, teži se za iskorjenjivanjem zlih sklonosti, razlikujući „aktivni“ od „pasivnog“ aspekta (ili vjernim

---

<sup>88</sup> BENEDIKT XVI., Enciklika *Spe salvi* (30. studenoga 2007), 40: AAS 99 (2007.).



udovoljavanjem djelovanju milosti koja je uvijek iznenađujuća), nadvladavanjem noći duha (noć vjere). Produbljivanje poniznosti preoblikuje se u geste milosrđa.

91. Svakoj od vrlina treba posvetiti specifičnu pozornost. Prosvjetljenja, nadahnuća ili poticaji Duha Svetoga primaju se na ovome putu koji je trajno razabiranje radi veće vjernosti i velikodušnosti. Konkretni slučajevi posebnih milosti ili duhovnih ili psihičkih slabosti bivaju sučeljavani s potrebnim nastojanjem, uključujući suradnju drugih stručnijih osoba, ali uvijek s velikim poštovanjem.

Korisno je slijediti životni plan koji se može dalje podijeliti jednostavno u skup načela, ciljeva i sredstava. Ili se odluči gdje osoba želi ići, gdje se nalazi, kamo treba ići, koje zapreke mogu iskrsnuti i koja sredstva treba koristiti.

92. Izravno utječe na duhovni život »euharistijska žrtva, izvor i vrhunac kršćanskog života«<sup>89</sup> za izgradnju jedinstva života, potrebnog prezbiterima<sup>90</sup> i vjernicima laicima<sup>91</sup>. Između konkretnih sredstava duhovnog života, pored glavnih izvora (euharistija, riječ, molitva...), važni su za njihov praktični aspekt *Lectio divina* ili meditacija po različitim metodama, neumorna praksa sakramenta pomirenja, duhovno štivo, ispit savjesti (posebni i opći), duhovne obnove. Duhovna literatura o svecima i djela duhovnih autora vodiči su na putu poznavanja sebe, sinovskog povjerenja i velikodušne predanosti.

---

<sup>89</sup> DRUGI VATIKANSKI SABOR, Dogmatska konstitucija *Lumen gentium*, 11.

<sup>90</sup> Usp. Drugi vatikanski sabor, Dekret *Presbyterorum Ordinis*, 14.

<sup>91</sup> Usp. IVAN PAVAO II., Post-sinodalna pobudnica *Cristifideles laici* (30. prosinca 1988.), 59: *AAS* 81 (1989.), 509.

93. Normalno je da kršćanski hod prikaže neke krize rasta i sazrijevanja koje se mogu pokazati u različitim stupnjevima. „Tamna noć“ vjere može se pojaviti u različitim momentima, ali posebno kada se osoba više približi Bogu sve do doživljavanja jedne vrste „tišine“ ili „odsutnosti“ Boga što je zapravo puno dublja vrsta Božjeg govora i nazočnosti. U ovakvim momentima duhovna pratnja je puno potrebnija nego ikada, pod uvjetom da dotične osobe slijede upute koje su nam ostavili veliki sveci i duhovni učitelji.

U apostolatu postoje momenti suhoće, poraza, neshvaćanja, klevetanja i čak progona, koji može zbog pogreške dolaziti od dobrih osoba („progon dobrih“). Duhovno savjetovanje treba pomagati da takve osobe žive plodno služenje križu s posebnim darom Krista prijatelja.

94. U kršćanskom životu se pojavljuju posebne situacije. Katkad se radi o prosvjetljenjima i poticajima Duha i željama za većom odanošću ili apostolatom. Ali također postoje momenti varljivih iluzija koje mogu dolaziti od vlastite ljubavi ili fantazije. Također mogu nastati: obeshrabrenje, manjak pouzdanja, osrednjost ili nemar, kao i mlakost, pretjerana zabrinutost hoće li me drugi cijiniti, lažna poniznost, itd.

95. Kada se pojave slučajevi izvanrednih fenomena neophodno je uputiti se na duhovne pisce i mistike crkvene povijesti. Potrebno je imati na umu da ovi fenomeni mogu biti plod naravi ili također, u slučaju da su posljedica milosti, mogu se izraziti na nesavršen način zbog različitih motiva (psiholoških, kulturalnih, formativnih, socijalnih). Kriteriji koje je Crkva slijedila kako bi konstatirala njihovu autentičnost temelje se na doktrinarnim sadržajima (u svjetlu Svetoga pisma, tradicije i

učiteljstva), poštenju ljudi (naročito iskrenost, poniznost, milosrđe kao i mentalno zdravlje) i trajnim plodovima svetosti.

96. Postoje također bolesti ili psihičke slabosti povezane s duhovnim životom. Katkad su duhovnijeg obilježja, kao mlakost (uobičajeno prihvaćanje lakog grijeha ili nesavršenosti, bez interesa da ih se ispravi) i osrednjost (površnost, zasićenost radom na unutarnjem životu). Ove slabosti mogu biti povezane također s temperamentom: tjeskoba perfekcionizma, lažni strah pred Bogom, neutemeljeni skrupuli, rigorizam, laksizam, itd.

97. Slabosti ili bolesti živčanog tipa, vezanije za duhovni život, trebaju pozornost stručnjaka (u duhovnosti ili psihologiji). Obično se očituju u pretjeranom traženju pozornosti ili dubokog nezadovoljstva sobom (*bysterein*) koje traži svraćanje interesa i samilosti svih, uzrokujući često ozračje uznemirenosti i euforije u koju može biti uključen sâm duhovni vođa (s uvjerenjem da štiti neku žrtvu ili privilegiranu osobu). Ove manifestacije nemaju ništa zajedničko s istinskom kontemplacijom i kršćanskom mistikom koja, priznajući vlastitu slabost, ne teži za privlačenjem pozornosti drugih, nego se očituje u poniznosti, povjerenju, zaboravljanju sebe, kako bi služila drugima po volji Božjoj.

#### *Razlučivanje Duha Svetoga u duhovnom vodstvu*

98. Uz pomoć praćenja ili duhovnog savjetovanja, u svjetlu ove življene vjere, jednostavnije je razlučiti *djelovanje Duha Svetoga* u životu svakoga, koje uvijek vodi k molitvi, poniznosti, žrtvi, redovitom nazaretskom životu, služenju, nadi, slijedeći model Isusova života, uvijek vođenog Duhom svetim: prema „pustinji“ (Lk 4,1), „siromasima“ (Lk 4,18), pashalnoj „radosti“ u Duhu (Lk 10,21).

99. Djelovanje *zloga duha* praćeno je ohološću, samozadovoljstvom, tugom, obeshrabrenošću, zavišću, zbunjenošću, mržnjom, laži, prezirom drugih, sebičnim sklonostima. Posebice kada se dodaju temperament, kultura i prirodne kvalitete, veoma je teško bez savjeta i duhovne pratnje unijeti svjetlo na određena područja: ova područja na kojima je potrebno razlučivanje osobito su hod u pozivu (u okolnostima svakodnevnog života), u kontemplaciji, savršenosti, bratskom životu, poslanju. Ali tu su i osobne situacije kao i situacije zajednice koje traže posebno razlučivanje, kao što je promjena životnog staleža, nova prosvjetljenja ili poticaji, strukturalne promjene, neke slabosti, izvanredne pojave, itd.

100. Budući da Duh „puše gdje hoće“ (*Iv 3,8*), ne mogu se postaviti norme ili rigidna pravila glede razlučivanja; ali sveti i duhovni pisci upućuju na određene konstante ili znakove djelovanja Duha ljubavi, koji djeluje izvan ljudske logike.

Nije moguće dobro razlučivati duhovnu situaciju bez mira u srcu, koji se kao dar Duha Svetoga očituje kada netko ne traži vlastiti interes ili dominaciju nad drugima, nego bolji način kako služiti Bogu i braći. Dakle, duhovno savjetovanje (u kontekstu razlučivanja) djeluje s milošću unutarne slobode koja nije uvjetovana osobnim sklonostima niti momentalnom modom.

Kako bi se razlučivanje dobro ostvarilo, potrebni su: molitva, poniznost, odmak od osobnih sklonosti, slušanje, proučavanje života i nauka svetih, poznavanje crkvenih kriterija, pažljivo ispitivanje vlastitih osobnih sklonosti, raspoloživost za promjene, sloboda srca. Na ovaj način se odgaja za zdravu savjest, ili za »ljubav iz čista srca, dobre savjesti i vjere neprijetvorne« (*1Tim 1,5*).

### *Kvalitete „duhovnog usmjeravatelja“*

101. Općenito se traži da duhovni usmjeravatelj posjeduje duh gostoprimstva i slušanja, s osjećajem odgovornosti i raspoloživosti, s očinskom i bratskom crtom, s prijateljstvom punim poštovanja, uvijek kao ponizni služitelj koji nudi savjet, onaj koji izbjegava autoritarizam, personalizam, paternalizam kao i afektivnu ovisnost, žurbu i gubljenje vremena na sporedna pitanja, s potrebnom diskrecijom i razboritošću, zna tražiti savjet od drugih kada je to prikladno uz potrebnu suzdržljivost, itd. Ove kvalitete se dopunjuju s darom savjetovanja. Treba postajati doza zdravog „humora“ koji, ako je autentičan, uvijek uključuje poštovanje i doprinosi preslaganju mnogih umjetnih problema i vedrijem življenju.

102. Da bi se mogao izvršavati dar savjetovanja traži se poznavanje ili znanost duhovnog života (teorijsko i praktično), duhovno iskustvo, osjećaj odgovornosti i razboritosti. Harmonija među ovim temeljnim kvalitetama odražava se kao bliskost, slušanje, optimizam, nada, svjedočenje, dosljednost, ulijevanje želje za svetošću, postojanost, jasnoća, istina, razumijevanje, širina ili pluralnost pogleda, prilagodba, ustrajnost u procesu ili hodu.

Općenito usmjeravatelj ili duhovni savjetnik (izabran, predložen, imenovan) je samo jedan, s ciljem da osigura kontinuitet. U životu pojedinih svetaca može se vidjeti velika sloboda u konzultiranju drugih i u promjeni duhovnika kada netko uvidi da je to bolje za duhovni život. Eventualna promjena duhovnika mora uvijek biti moguća i slobodna, kada je valjana motivacija za veći duhovni rast.

103. Duhovnik treba dobro poznavati osobu kojoj pomaže, kako bi zajedno mogli tražiti znakove volje Božje u hodu prema

svetosti i u posebnim momentima milosti. Dijagnoza će se usredotočiti na način postojanja, kvalitete i mane, razvoj osobnog duhovnog života, itd. Provedena formacija odgovara momentu milosti. Duhovnik ne čini hod nego ga slijedi, pomažući osobi u njezinoj konkretnoj stvarnosti. Duše vodi Duh sveti, i duhovnik treba podupirati djelovanje Duha.

Duhovnik stalno iskazuje duboko poštovanje prema savjesti vjernikâ, stvarajući primjeren odnos da bi nastala spontana otvorenost te nastupajući uvijek s poštovanjem i nježnošću. Vršitelj jurisdikcijske vlasti u Crkvi uvijek treba poštivati duhovnikovu rezerviranost i šutnju.

104. Autoritet duhovnika ne temelji se na jurisdikcijskoj vlasti, nego se sastoji u onome što doliči savjetovanju i usmjeravanju. Ne dopušta paternalizam, premda se takvom autoritetu mora odgovoriti temeljnom vjernošću za koju je tipična djetinja poslušnost. Duhovnikov stav poniznosti i povjerenja će ga dovesti do toga da moli i da se ne obeshrabri kada ne bude vidio plodova.

105. U institucijama za formaciju svećenika i osoba posvećenoga života, kao i u nekim apostolskim inicijativama, upravo radi osiguranja primjerene formacije, obično se određuju neki savjetnici (duhovnici bogoslova, učitelji novaka) ostavljajući širok raspon za izbor osobnog duhovnika, posebice kada se radi o problemu savjesti i ispovijedi.

#### *Kvaliteta onoga koji prima duhovno vodstvo*

106. Sa strane onoga tko prima duhovno vodstvo mora postojati otvorenost, iskrenost, autentičnost i dosljednost, provođena u praksu preko sredstava posvećivanja (liturgija, sakramenti, molitva, žrtva, ispit savjesti, ...). Učestalost razgovorâ ovisi od momenata i situacija, jer ne postoji određeno

pravilo. Inicijacijski momenti formacije traže češću i ustrajnu učestalost. Bolje je ako se konzultiranje odvija na spontan način bez čekanja da duhovnik poziva.

107. Sloboda izbora duhovnika ne umanjuje stav poštovanja. Pomoć treba prihvaćati u duhu vjere. Onaj koji prima pomoć treba se izražavati uravnoteženo, usmeno ili čitajući ono što je prethodno pripremio, imajući na umu vlastitu savjest i situaciju u kojoj se nalazi u odnosu na životni plan povezan s duhovnim vodstvom. Traži savjet o vrlinama, manama, pozivu, molitvi, obiteljskom životu, bratskom životu, vlastitim obvezama (posebice u poslu), apostolatu. Temeljni stav je da želimo ugoditi Bogu te biti vjerniji njegovoj volji.

108. Autentičnost duhovnog života pokazuje se u skladnosti između traženih i primljenih savjeta i dosljednog života. Osobno ispitivanje je veoma korisno za poznavanje sebe te sudjelovanje u duhovnim obnovama koje su povezane s duhovnim vodstvom.

109. Kršćanin mora uvijek djelovati u potpunoj slobodi i odgovornosti. Uloga duhovnika je da pomogne osobi odabirati te slobodno i odgovorno odlučiti ono što treba činiti pred Bogom kao zreo kršćanin. Osoba koja biva vođena treba slobodno i odgovorno prihvatiti duhovni savjet, a ako pogriješi ne može prebacivati odgovornost na duhovnika.

#### *Duhovno vodstvo svećenika*

110. Svećenikova služba je povezana s duhovnim vodstvom, ali također on treba naučiti primati ovo vodstvo kako bi ga mogao pružati drugima kada ga traže.

Kada svećenik prima duhovno vodstvo, potrebno je imati na umu činjenicu da je njegovoj specifičnoj duhovnosti ključno

„jedinstvo života“, temeljeno na pastoralnoj ljubavi<sup>92</sup>. Ovo „jedinstvo života“, prema Koncilu, prezbiteri ostvaruju u jednostavnosti, u svojoj konkretnoj stvarnosti, „slijedeći u vršenju službe primjer Krista Gospodina, kojemu je bila hrana činiti volju onoga koji ga je poslao da dovrši njegovo djelo“<sup>93</sup>. To su darovi i karizme življene u tijesnom odnosu ovisnosti od vlastitog biskupa i u jedinstvu sa svećenstvom partikularne Crkve.

111. *Osobni projekt duhovnog života svećenika*, pored svakodnevnog slavlja euharistijske žrtve i svakodnevnog moljenja božanskog Časoslova, mogao bi biti opisan ovako: posvetiti svaki dan izvjesno vrijeme meditiranju riječi, duhovnom štivu, svakodnevnom pohodu ili euharistijskom klanjanju, povremeno održavati bratski susret s drugim svećenicima kako bi se uzajamno pomagali (okupljati se na: molitvu, druženje, suradnju, pripremu homilije, itd.), staviti u praksu i podržavati smjernice biskupa u odnosu na svećenika (životni projekt ili direktorij, trajna formacija, svećenički pastoral...), svakodnevno recitiranje koje marijanske molitve kao npr. svete krunice. Za vjernost ovim obvezama, svaki dan obaviti ispit savjesti - opći i posebni<sup>94</sup>.

112. U ovoj službi ili služenju duhovnog vodstva, svećenik, kao u službi sakramentalnog pomirenja, predstavlja Krista dobrog Pastira, vodiča, učitelja, brata, oca, liječnika. To je služba intimno vezana uz službu propovijedanja, usmjeravanja zajednice i životnoga svjedočanstva.

---

<sup>92</sup> DRUGI VATIKANSKI SABOR, Dekret *Presbyterorum Ordinis*, 14.

<sup>93</sup> *Isto*.

<sup>94</sup> KONGREGACIJA ZA KLER, Direktorij za službu i život prezbitera *Dives Ecclesiae*, 31. ožujka 1994.



113. Ministerijalno djelovanja usko je vezano uz duhovno vodstvo. »Zato na svećenike kao odgojitelje u vjeri spada da se sami ili preko drugih brinu da pojedini vjernici budu u Duhu Svetomu dovedeni do toga da razvijaju vlastiti poziv po Evanđelju, do iskrene i djelotvorne ljubavi i do slobode kojom nas je Krist oslobodio. Mala će korist biti od ceremonija, makar i lijepih, ili od udruženja pa bila i cvatuća, ne bude li sve to služilo odgajanju ljudi da postignu kršćansku zrelost. U promicanju te zrelosti bit će im na pomoći prezbiteri da bi mogli uočiti što sama stvar teži i što je Božja volja u važnim kao i u svakodnevnim događajima. Neka kršćani budu također poučeni da ne žive samo za sebe nego da prema zahtjevima novoga zakona ljubavi svatko kako je milost primio tako njome drugome služi pa da tako svoje dužnosti u ljudskoj zajednici kršćanski izvrše»<sup>95</sup>.

114. Tko doista cijeni duhovno vodstvo, ne samo da ga preporučuje u vlastitoj službi nego i osobno ga prakticira.

Ako se ne izgubi iz vida osnovni cilj vodstva (razlučivanje Božje volje u svim aspektima hoda u svetosti i apostolatu), uglavnom se može naći način da ga nudimo i primamo.

115. Poziv na obavljanje duhovnoga vodstava trebao bi biti važno i trajno poglavlje svakog pastoralnog plana koji mora biti uvijek i u isto vrijeme pastoral posvećenja i poslanja. Na ovome putu vjernici se mogu formirati preko propovijedanja, kateheze, ispovijedi, liturgijsko-sakramentalnim životom, posebice euharistijskim, u biblijskim i molitvenim skupinama, svjedočanstvom svećenika koji također traži savjet u prikladno vrijeme i u primjerenim okolnostima. Logično je s nekih od ovih usluga ili služba prijeći na osobno susretanje, na čitanje duhovnog štiva, na duhovne obnove, također one personalizirane.

---

<sup>95</sup> DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Dekret *Presbyterorum Ordinis*, 6.

116. Često je duhovno vodstvo kao služba povezano s ispovijeđu gdje svećenik djeluje u Kristovo ime i pokazuje se kao otac, prijatelj, liječnik i duhovni vođa. Služitelj je oprosta i usmjerava hod prema kontemplaciji i savršenstvu, s poštovanjem i vjernošću učiteljstvu i duhovnoj tradiciji Crkve.

*Duhovno vodstvo u posvećenom životu*

117. Posvećene osobe, na svoje različite načine, slijede život evanđeoske i »apostolske« radikalnosti, dodajući »posebno posvećenje«<sup>96</sup>, »po zavjetovanju evanđeoskih savjeta«<sup>97</sup>. U posvećenom životu bit će potrebno imati na umu specifičnu karizmu (»utemeljiteljsku karizmu«) i posebno zavjete, kao također različite oblike kontemplativnog života, evanđeoskog, zajedničarskog i misijskog, s odgovarajućim konstitucijama, pravilima, itd.

118. Hod prema posvećenom životu slijedi etape koje predviđaju neposrednu pripremu kao i dugo razdoblje pripreme, produbljujući autentičnost poziva s podrškom uvjerenju ili evanđeoskoj motivaciji (što raspršuju sumnje u identitet), slobodnih odluka, kako bi kandidat dostigao istinsku prikladnost (skup kvaliteta).

119. Postoje konkretni problemi koji mogu biti uzimani u obzir samo pri „rastu“ i „sazrijevanju“ ako posvećena osoba posvećuje brižnu pozornost duhovnom vodstvu: ti problemi mogu biti fizička i moralna usamljenost, neuspjesi (prividni ili zbiljski), afektivna nezrelost, iskrena prijateljstva, unutarnja sloboda u

---

<sup>96</sup> IVAN PAVAO II., Post-sinodalna pobudnica *Vita consecrata* (25. ožujka 1996.), 2: *AAS* (1996.), 378.

<sup>97</sup> *Isto*, br. 30: *l.c.*, 403.

vjernosti poslušnosti, vedro prihvaćanje celibata kao znaka Krista zaručnika pred Crkvom zaručnicom, itd.

120. Duhovno vodstvo *posvećenih osoba* sadrži posebne aspekte, pored ovih gore navedenih. Evandeosko nasljedovanje, bratski život i poslanje primaju impuls od posebne karizme, unutar povijesti milosti, po zavjetima ili posebnim zauzimanjem oko »vidljivosti usred svijeta« čistog, siromašnog i poslušnog Krista<sup>98</sup> i oko toga da budu »živi spomen načina Kristova postojanja i djelovanja«<sup>99</sup>.

Ovo usmjeravanje osobe koja slijedi jedan oblik posvećenog života, pretpostavlja poseban hod kontemplacije, savršenstva, zajedništva (bratskog života) i poslanja. Potrebna je pomoć u primanju i življenju dara kakav jest, jer se radi o »slijeđenju Krista izblížega [...] te težnji k savršenstvu ljubavi u službi Kraljevstvu«<sup>100</sup>, težeći k potpunoj ljubavi, osobnoj i zaručničkoj, koja omogućuje »biti „dublje“ nazočan u srcu Kristovu, među svojim suvremenicima«<sup>101</sup>.

121. Svećenici koji su pozvani pružati ovu uslugu duhovne pratnje znaju da »svi redovnici – muškarci i žene – jer sačinjavaju istaknuti dio u Gospodnjoj kući, zaslužuju da se posveti posebna briga njihovom duhovnom napretku za dobro cijele Crkve«<sup>102</sup>.

### *Usmjeravanje laika*

122. Univerzalni poziv na svetost u bilo kojem kršćanskom pozivu ne daje popusta jer je uvijek poziv na maksimalnu savršenost: »Ljubite, [...], budite dakle savršeni kao što je savršen

---

<sup>98</sup> *Isto*, br. 1: *l.c.*, 377.

<sup>99</sup> *Isto*, br. 22: *l.c.*, 396.

<sup>100</sup> *Katekizam katoličke crkve*, br. 916; usp. *CIC*, kan. 573.

<sup>101</sup> *Katekizam katoličke crkve*, br. 932.

<sup>102</sup> DRUGI VATIKANSKI SABOR, Dekret *Presbyterorum Ordinis*, 6.

Otac vaš nebeski« (Mt 5,44.48). Duhovno vodstvo u odnosu na kršćaninov poziv na svetost ukoliko je laik, pretpostavlja taj kršćanski poziv na savršenstvo ali s posebnošću da bude evanđeoski kvasac u svijetu i da djeluju vlastitom odgovornošću i u zajedništvu s Crkvom, baveći se vremenitim stvarima i uređujući ih po Bogu<sup>103</sup>. Duhovnik treba pomoći u osobnom odnosu s Bogom (konkretizirati sudjelovanje na euharistiji i molitvi, ispit savjesti, jedinstvo života), formirati savjest, pomoći u posvećivanju obitelji, posla, društvenih odnosa, aktualizaciji u javnom životu. »Ovako učinjen posao je molitva. Ovako učinjeno znanstveno istraživanje je molitva. Sve je usmjereno prema samo jednoj stvarnosti: sve je molitva, sve nas može i mora voditi k Bogu, hraneći kontinuirani odnos s Njim, od jutra do večeri. Svaki poštenu posao može biti molitva; i svaki posao je molitva, je apostolat. Na taj se način duša učvršćuje u jedinstvu jednostavnog i jakog života«<sup>104</sup>.

Kako podsjeća Benedikt XVI., svi krštenici su odgovorni za navještaj Evanđelja: »Laici su pozvani ostvarivati svoju proročku zadaću, koja izravno proizlazi iz krštenja, i svjedočiti Evanđelje u svakodnevnom životu gdje god se nalazili«<sup>105</sup>.

Vodstvo ili duhovno savjetovanje koje se odnosi na laike ne naznačuje u njima nedostatak ili nezrelost, nego bratsku pomoć (sa strane savjetnika) za duhovno i apostolsko djelovanje po vlastitoj inicijativi i odgovornosti, kao pravi Kristovi učenici, u ljudskim stvarnostima posla, obitelji, političke i ekonomske zajednice, itd. kako bi ih iznutra posvećivali donoseći vlastitu odgovornost i inicijativu.

---

<sup>103</sup> Usp. DRUGI VATIKANSKI SABOR, Dogmatska konstitucija *Lumen gentium*, 31.

<sup>104</sup> S. JOSEMARÍA ESCRIVÁ, *È Gesù che passa*, 10.

<sup>105</sup> BENEDIKT XVI., Post-sinodalna apostolska pobudnica *Verbum Domini*, 94.,

123. Duhovno vodstvo laika teži dakle k putu svetosti i poslanja bez zadržavanja, s obzirom da su oni ne samo sudionici svećeničke, proročke i kraljevske Kristove službe kao bilo koji krštenik,<sup>106</sup> nego žive ovu stvarnost s posebnom milošću nazočnosti u svijetu, koja im daje »njihov vlastiti, sasvim nuždan udio u poslanju Crkve«<sup>107</sup>.

Oni su »od Boga pozvani da pridonesu, kao iznutra poput kvasca, posvećenju svijeta vršeći vlastitu dužnost, vođeni evanđeoskim duhom«<sup>108</sup> i surađuju na »širenju Božjeg kraljevstva te oblikovanju i usavršavanju vremenitog reda u kršćanskom duhu«<sup>109</sup>, odnosno da tako »rasvijetle i uredi sve zemaljske stvari [...] po Kristu«<sup>110</sup>. Tako će duhovno vodstvo težiti da ih uključuje »u sudjelovanje u samoj spasiteljskoj misiji Crkve«<sup>111</sup>, kako bi je „činili prisutnom i djelotvornom«<sup>112</sup>.

124. Pomoć duhovnog savjetovanja je potrebna bilo u unutarnjem životu bilo u različitim svakodnevnim okolnostima kao što su socijalne, obiteljske i profesionalne, naročito u momentima obiteljskog i društveno-političkog života u kojima je potrebno predstavljati i svjedočiti temeljne kriterije kršćanskog života. Također je u prezaposlenom životu bilo kojeg apostolata, ako postoji iskrena želja za svetošću, moguće naći duhovni savjet.

---

<sup>106</sup> *Isto*.

<sup>107</sup> DRUGI VATIKANSKI SABOR, Dekret *Apostolicam actuositatem*, 1.

<sup>108</sup> DRUGI VATIKANSKI SABOR, Dogmatska konstitucija *Lumen gentium*, 31.

<sup>109</sup> DRUGI VATIKANSKI SABOR, Dekret *Apostolicam actuositatem*, 4.

<sup>110</sup> DRUGI VATIKANSKI SABOR, Dogmatska konstitucija *Lumen gentium*, 31.

<sup>111</sup> *Isto*, br. 33.

<sup>112</sup> DRUGI VATIKANSKI SABOR, Dekret *Apostolicam actuositatem*, 29; usp. IVAN PAVAO II., Post-sinodalna pobudnica *Christifideles laici*, 7-8; 15-27; 64: l.c., 403-405; 413-416; 436-442; 518-521.

*Harmonija između različitih formativnih razina u hodu duhovnog vodstva*

125. Kršćanin je usmjeren na suobličavanja s Kristom. Može se govoriti o različitim razinama ili dimenzijama formacije: ljudske, duhovne, intelektualne, profesionalne, pastoralne. To su vidovi koji se međusobno upotpunjuju i usklađuju, u crkvenom zajedništvu i u pogledu poslanja. Uvijek se radi o osobi kao članu neke ljudske i crkvene zajednice.

126. Mora se uzeti u obzir odgovarajuća *ljudska dimenzija ili razina*, osobna i zajednička, s obzirom da osoba ima potrebu biti ispravno vrjednovana, kako bi znala voljeti te biti u stanju voljeti u istini dara. Ovo pretpostavlja hod u slobodi koji se izgrađuje u svjetlu zajedništva s Bogom Ljubavi, gdje je svaka osoba darovani odnos. Dakle, osoba se izgrađuje u svojim objektivnim kriterijima, autentičnoj ljestvici vrijednosti, motivaciji određenoj ljubavlju, stavovima odnosa i služenja.

Duhovno savjetovanje se nadahnjuje misterijem Krista, u svjetlu kojega se odgoneta misterij čovjeka<sup>113</sup>. Osoba biva odgajana da daje i da se dadne. Radi toga uči slušati, pratiti, dijalogizirati, surađivati, zasnivati prava prijateljstva.

Ove ljudske vrline u kršćaninu se njeguju u svjetlu vjere, nade i ljubavi. Za razmišljanje, vrjednovanje i ljubljene poput Krista. Tekstovi Sabora i postkoncilskog učiteljstva pozivaju na ovu »ljudsku« formaciju koja se konkretizira u osjetljivosti za pravdu i mir, skladnost u različitostima, sposobnost za inicijativu, divljenje i otvorenost prema novim vrijednostima, postojanost, čvrstoću, otvorenost za nove pothvate, bratstvo, iskrenost,

---

<sup>113</sup> Usp. DRUGI VATIKANSKI SABOR, Pastoralna konstitucija *Gaudium et spes*, 22.

prihvatanje, slušanje, suradnju, njegovanje međuljudskih odnosa i dobrih prijateljstava<sup>114</sup>.

127. Hod duhovnog života, upravo jer je traženje življenog iskustva istine, dobra i ljepote, protkan je usklađivanjem inteligencije, afektivnosti, volje, sjećanja, značenja. Tada se formacija izražava »u stanovitoj postojanosti duha, u sposobnosti donošenja odvađenih odluka i ispravnom sudu o događajima i ljudima«<sup>115</sup>.

To je hod koji usklađuje zadaću dužnosti, kontemplativne ljubavi, nastojanja i vanjske akcije, kao potrebni proces za »jedinstvo života« apostolata.

Duhovni savjet pomaže u poznavanju i nadilaženju vlastite slabosti na području odlučivanja, sjećanja, osjećaja i društvenih, kulturalnih i psiholoških uvjetovanosti.

128. U duhovnom vodstvu nalazi se pomoć za bolje programiranje vremena molitve, obiteljskog života, života zajednice, zauzetosti oko djece, rada i odmora, vrijednujući unutarnju a također i vanjsku šutnju, i otkrivajući pozitivno značenje teškoća i trpljenja.

Pratnja na ovoj kršćansko-ljudskoj razini može odgovoriti na tri pitanja: *tko sam ja?* (identitet), *s kim sam?* (odnos), *s kojim ciljem?* (poslanje). Pod djelovanjem božanske milosti kriteriji, želje, motivacije, vrijednosti i stavovi se pretvaraju u vjeru, nadu i ljubav s popratnim moralnim krepostima, to jest u život u Kristu. Ljudsko-kršćansko bivovanje odgaja se za ostvarivanje samog sebe po ljubavi u istini te darivanju Bogu i bližnjima.

---

<sup>114</sup> Usp. DRUGI VATIKANSKI SABOR, Dekret *Presbyterorum Ordinis*, 3; *Optatam totius*, 11; IVAN PAVAO II., Post-sinodalna pobudnica *Pastores dabo vobis*, 43-44; 72: l.c., 731-736; 783-787; Direktorij za život i službu prezbitera *Dives Ecclesiae*, 76.

<sup>115</sup> DRUGI VATIKANSKI SABOR, Dekret *Optatam totius*, 11.

U svemu ovom procesu potrebno je uzimati u obzir odnos između milosti i naravi (kao odnosa između vjere i razuma) razlikujući i usklađujući, jer »Milost ne razara narav, nego je usavršava«<sup>116</sup>. Ovo je tema od krajnje važnosti za konkretiziranje nekih smjernica i nekih sredstava koja poštuju razliku psihologije i kulture, kao i različitost karizmi koje se uklapaju u različite ljudske okolnosti te iznad svega sadržaji vjere.

129. Neophodno je naći jedinstvo između naravi i milosti, uz veću sklonost milosti, kao dioništvo na novome životu ili božanskom životu. »Jedan od vidova suvremenoga tehnicističkog duha može se vidjeti u težnji da se problemi i kretanje duhovnoga života promatraju isključivo pod vidom psihologije, sve do svođenja na neurološke procese. Čovjekova nutrina često biva do te mjere ogoljena da se svijest o ontološkoj dimenziji ljudske duše i njezinim dubinama kojima su sveci umjeli odrediti mjeru, postupno gubi. Problem razvoja tijesno je združen i s našim poimanjem čovjekove duše. Danas se, međutim, naše jastvo vrlo često svodi isključivo na psihu, dok se zdravlje duše poistovjećuje s emocionalnim zadovoljstvom. U temelju tih neprimjerenih pojednostavljenja, koja ne žele priznati da razvoj čovjeka i naroda ovisi o rješavanju problema duhovne naravi, nalazi se duboko nerazumijevanje duhovnoga života. Razvoj mora uključivati i duhovni rast, a ne samo materijalni, jer je čovjek 'dušom i tijelom jedan', rođen iz Božje stvaralačke ljubavi i određen za vječni život. Ljudsko se biće razvija tek onda kad raste u duhu, kad njegova duša upoznaje samu sebe, kao i istine koje je Bog u nju u klici utisnuo, te kad ulazi u istinski dijalog sa samim sobom i sa svojim Stvoriteljem. Ako je daleko od Boga, čovjek je nemiran i bolestan. Društveno i psihološko otuđenje, kao i tolike neuroze koje pogađaju društva obilja, imaju i uzroke duhovne naravi.

---

<sup>116</sup> SVETI TOMA, *Summa Theologie*, I,1,8 ad 2.



Društvo blagostanja, materijalno razvijeno, ali potištenoga duha, nije samo po sebi usmjereno autentičnomu razvoju. Za nove oblike ropstva drogama i za očaj u koji upadaju tolike osobe ne postoji samo sociološko i psihološko nego i bitno duhovno objašnjenje. Praznina u koju se duša ćuti bačena, iako joj je na raspolaganju velik broj terapija za tijelo i psihu, rađa patnjom. Nema globalnoga razvoja i sveopćega zajedničkog dobra bez duhovnog i moralnog dobra osoba, shvaćenih u cjelini njihove duše i tijela«<sup>117</sup>.

130. Poznavanje temperamenata i karaktera pomoći će pri moderiranju i usmjeravanju: na primjer, ako se preuzima »klasična« tipologija od Otaca kao ona Hipokratova, treba paziti da težnja za velikim stvarima ne spadne na oholost i samozadovoljstvo (kolerični temperament), da se ljubaznost ne sroza na taštinu i površnost (sanguinički temperament), da tendencija unutarnjem životu i samoći ne padnu u pasivnost i obeshrabrenje (melankolični temperament), da ustrajnost i pravednost ne budu zanemarene (flegmatični temperament).

Na ovoj razini ili ljudskoj dimenziji ulazi tema o »psihološkoj pomoći«: ova pratnja »može biti pomognuta u određenim slučajevima i pod preciznim uvjetima, ali ne zamijenjena dodatnim oblicima analize ili psihološke pomoći«<sup>118</sup>. U tu svrhu, mogu se konzultirati crkveni dokumenti koji predstavljaju prikladnost i uvjete pod kojima mogu biti ispravno korištena ova ljudska sredstva<sup>119</sup>.

---

<sup>117</sup> BENEDIKT XVI, Enciklika *Caritas in veritate*, 76.

<sup>118</sup> IVAN PAVAO II., Post-sinodalna pobudnica *Pastores dabo vobis*, 40: *l.c.*, 725.

<sup>119</sup> O tome: KONGREGACIJA ZA KATOLIČKI ODGOJ, *Edukativne smjernice za formaciju na svećenički celibat* (11. travnja 1974.); *Direktive o formaciji bogoslova oko problema glede braka i obitelji* (19. ožujka 1995.); *Upute oko kriterija razlučivanja poziva glede osoba s*

131. Kako je logično, u duhovnom vodstvu povlaštena zadaća ima *duhovna razina ili dimenzija*, zato što je savjetovanje prvenstveno namijenjeno za poboljšanje vjernosti vlastitom pozivu, odnosa s Bogom (molitva, kontemplacija), svetosti ili usavršavanja, bratstva ili crkvenog zajedništva otvorenosti za apostolat .

Radi ovoga, program duhovnog života treba u temelju usmjeravati na projekt (odrednice za duhovni život), na neke razmjerne ciljeve na razini duhovne zrelosti koju postiže praćena osoba i odgovarajuća sredstva.

132. Ljudsko-kršćanska i duhovna dimenzija mora se hraniti proućavanjem i ćitanjem. Moglo bi se govoriti o *intelektualnoj ili doktrinarnoj dimenziji* duhovnog vodstva. Intelektualna formacija (potrebna za duhovni život) treba biti nastavljena i proširena u životu, inspirirajući se na svecima, na duhovnim piscima i klasićnim piscima duhovnosti.

Duhovno vodstvo, u ovoj intelektualnoj ili doktrinarnoj dimenziji, usmjereno je prema »otajstvu Krista koji zahvaća ćitavu povijest ljudskog roda, koji neprestano utjeće na Crkvu i koji poglavito djeluje po svećenićkoj službi«<sup>120</sup>. Kristološko usmjerenje duhovnog života ćini najprikladniji temelj za dobar ućinak u naviještanju i u vođenju vjernika na putu kontemplacije, ljubavi i apostolata.

Duhovno vodstvo, s ovom doktrinarnom dimenzijom, podupire volju za osobnim i zajednićkim proućavanjem, kao i marljivim ćitanjem (osobnim i zajednićkim) velikih klasika duhovnosti svih vremena, Istoćnih i Zapadnih.

---

*homoseksualnim sklonostima u pogledu njihova prijema u sjemeništa i ređenja* (4. studenoga 2005.): AAS 97 (2005.), 1007-1013; *Smjernice za korišćenje psiholoških stručnosti u pripuštanju i formaciji svećenićkih kandidata* (29. lipnja 2008).

<sup>120</sup> DRUGI VATIKANSKI SABOR, Dekret *Optatam totius*, 14.

133. U duhovno savjetovanje i praćenje nužno ulazi djelokrug apostolata. Prema tome, ispituju se motivacije, sklonosti, konkretne stvarnosti, način na koji praćena osoba biva raspoloživija za apostolat. Vjernost Duhu Svetomu ulijeva »spokojnu smjelost koja potiče [apostole] na prenošenje drugima njihova iskustva o Isusu i nade koja ih podržava«<sup>121</sup>. Samo u ovoj duhovnoj slobodi, apostol će znati suočiti se s osobnim teškoćama i smjestiti ih u svaku epohu.

Duhovno vodstvo u ovoj apostolskoj ili pastoralnoj dimenziji podrazumijeva način svjedočenja, naviještanja Krista, slavljenja liturgije, služenja na različitim područjima ljubavi.

Ako nedostaje duhovno vodstvo u hodu prema savršenosti i evanđeoskoj velikodušnosti, bit će teško postići da pastoralni planovi uključe glavno usmjerenje pastorala, a to je voditi osobe i zajednicu k svetosti ili identificiranju s Kristom (usp. *Kol* 1,28; *Gal* 4,19).

134. Put duhovnog vodstva pomaže u osiguravanju da teološka i pastoralna formacija budu relacijske. U bilo kojem doktrinarnom i praktičnom pitanju traži se življenje osobnog susreta s Kristom (usp. *Mk* 3,13-14; *Iv* 1,39) i evanđeosko nasljedovanje (usp. *Mt* 4,19-22; *Mk* 10, 21-31.38), u zajedništvu s braćom (usp. *Lk* 10,1; *Iv* 17,21-23), za dioništvo i nastavljanje Kristova poslanja (usp. *Iv* 20,21). Služba duhovnog vodstva doprinosi osobnoj formaciji za izgradnju Crkve zajednice<sup>122</sup>.

---

<sup>121</sup> IVAN PAVAO II., Enciklika *Redemptoris missio* (7. prosinca 1990.), 24; *AAS* 83 (1991.), 270-271.

<sup>122</sup> O duhovnom vodstvu, pored drugih dokumenata već citiranih, pogledati sadržaj u: DOKUMENTI DRUGOG VATIKANSKOG SABORA, Dekret *Presbyterorum Ordinis*, 9; 18; Dekret *Optatam totius*, 3; 8; 19; IVAN PAVAO II., Post-sinodalna pobudnica *Pastores dabo vobis*, 40; 50; 81; *l.c.* 725, 747, 799-800; ID., Post-sinodalna pobudnica *Vita consecrata*, 21; 67; 46; *l.c.*, 394-395; 442-443; 418-420; *CIC*, kanoni

**ZAKLJUČAK:**  
**»DOK SE KRIST NE OBLIKUJE U VAMA«**  
(Gal 4,19)

135. Kada se svećeničke zadaće (»munera«) vrše u Kristovom duhu, ostavljaju u srcu biljeg »pashalne radosti«<sup>123</sup> i »radosti u nadi« (usp. Rim 12,12). Toga se prisjetio Ivan Pavo II. komemorirajući dvjestotu godišnjicu rođenja svetog Arškog župnika: »Budite uvijek uvjereni, draga braćo svećenici: ova služba milosrđa je jedna od najljepših i najutješnijih. Dopušta vam da prosvijetlite savjesti, da im oprostite i da im ponovno dadnete snagu u ime Gospodina Isusa, da budete za njih liječnici i duhovni savjetnici; ovaj ministrij ostaje nezamjenljivo očitovanje i potvrda ministrijalnog svećeništva«<sup>124</sup>.

136. U službi zvanj »liječnik i duhovni savjetnik«, ne radi se samo o oprostu grijeha nego i usmjeravanju kršćanskog život da velikodušno odgovori planu Boga ljubavi. Velikodušnost kojom

---

239; 246; CCEO, kanoni 337-339; 346§2; KONGREGACIJA ZA KLER, Direktorij za službu i život prezbitera *Dives Ecclesiae*, 39; 54; 85; 92; KONGREGACIJA ZA KRŠĆANSKI ODGOJ, *Ratio fundamentalis Institutionis Sacerdotalis* (19. ožujka 1985.), 44-59; *Okružnica o nekim nužnijim aspektima duhovne formacije u bogoslovnim sjemeništima* (4. studenoga 1993.), 55; 61 (duhovnik); KONGREGACIJA ZA POSVEĆENI ŽIVOT I ZAJEDNICE APOSTOLSKOG ŽIVOTA, Smjernice o formaciji u redovničkim institutima *Potissimum Institutioni* (2. veljače 1990.), 13; 63; AAS 82 (1990.), 479; 509-510; Naputak *Početi od Krista: obnovljena obveza posvećenog života u trećem tisućljeću* (19. svibnja 2002), 8; KONGREGACIJA ZA EVANGELIZACIJU NARODA, *Vodič pastoralnog života za dijecezanske svećenike u Crkvama koje ovise od Kongregacije za Evangelizaciju naroda* (1. Listopada 1989.), 19-33 (duhovnost i svećenički život).

<sup>123</sup> DRUGI VATIKANSKI SABOR, Dekret *Presbyterorum Ordinis*, 11.

<sup>124</sup> IVAN PAVAO II., *Pismo svećenicima za Sveti četvrtak 1986.*, 7: l.c., 696.

svećenik služitelj odgovara ovom planu olakšava učinkovit procvat milosti koju Duh Sveti daje Kristovoj Crkvi u svakom vremenu. To potvrđuje i Drugi vatikanski sabor podsjećajući da »bi postigao svoje pastoralne ciljeve unutrašnje obnove Crkve, širenja Evanđelja po svojoj zemlji i dijaloga s današnjim svijetom, živo potiče sve svećenike da – primjenjujući podesna sredstva što ih je preporučila Crkva – uvijek nastoje oko sve veće svetosti, po kojoj će oni iz dana u dan postajati sve podesnije oruđe na službu svemu Božjem narodu«<sup>125</sup>.

Proročke, liturgijske i đakonske zadaće (*munera*), vršene u ovome duhu čine da sadržaji četiriju konstitucija Drugog vatikanskog sabora budu primjenjivani u Crkvi koja je »sakrament«, ili vidljivi znak Krista (*Lumen gentium*), Crkva Riječi (*Dei Verbum*), uskrsno otajstvo (*Sacrosanctum Concilium*), utkana u svijet i solidarna s njim (*Gaudium et spes*), *otajstvo zajedništva za poslanje*.

Sve ovo uključuje predanost krštenika u hodu svetosti i apostolata, kako se uvijek događalo u provođenju saborâ .

137. Pastoral svetosti, koji se naviješta u propovijedanju i koji se ostvaruje na poseban način *sakramentom pomirenja te duhovnim vodstvom*, uvijek u odnosu s euharistijom, prvenstveno se provodi po svećeničkoj službi. Potrebni su služitelji koji radosno žive ovo služenje što će sigurno proizvesti velike plodove te raspršiti sumnje i obeshrabrenja.

138. Potrebno je uliti »dušu« ili »duhovnost« u današnje vrijednosti napretka i tehnike, kako ističe papa Benedikt XVI.: »Razvoj mora uključivati i duhovni rast, a ne samo materijalni, jer je čovjek „dušom i tijelom jedan“, rođen iz Božje stvaralačke ljubavi i određen za vječni život. [...] Nema globalnoga razvoja i

---

<sup>125</sup> DRUGI VATIKANSKI SABOR, Dekret *Presbiterorum Odrinis*, 12.

sveopćega zajedničkog dobra bez duhovnog i moralnog dobra osoba, shvaćenih u cjelini njihove duše i tijela»<sup>126</sup>.

Duhovno vodstvo ili usmjeravanje krštenika je uzbudljiv hod koji potiče ispovjednika ili duhovnika da živi radosno svoj hod darivanja Gospodinu. »On zahtijeva nove oči i novo srce, koji su sposobni nadići materijalističku viziju ljudskih događaja te u razvoju naslutiti neki 'onkraj' koji tehnika ne može dati. Na tom će putu tada biti moguće slijediti onaj cjeloviti ljudski razvoj koji svoj usmjeravajući kriterij vidi u pokretačkoj snazi ljubavi u istini«<sup>127</sup>.

Tada svećenici doživljavaju da »u svome poslu nikada nisu sami«<sup>128</sup>, znajući da ih šalje, prati i čeka uskrsli Krist, koji hoda s njima na »otkrivanju Božjeg plana spasenja [...] a to se ostvaruje postepeno [...] na izgradnji Kristova Tijela, dok se ne napuni mjera njegove dobi«<sup>129</sup>.

139. Trajna reforma života Crkve ima potrebu sigurnog glasa nade. Rast svećeničkih zvanja, posvećenog života i zauzimanja laika u Crkvi, u hodu svetosti i apostolata, traži obnovu, povećanje službe pomirenja i duhovnog vodstva, koji se ostvaruju motiviranim entuzijazmom i velikodušnim sebedarjem. Ovo je »novo proljeće« kakvo je želio Ivan Pavao II.: »Nikad kao danas Crkva nije bila u prilici da evanđelje, svjedočanstvom i riječju, učini dostupnim svim ljudima i svim narodima. Vidim kako sviće zora novog misijskog doba koja će prijeći u svijetao i plodovima bogat dan ako svi kršćani a posebno misionari i mlade Crkve, u velikodušnosti i svetosti budu dogovorili na pozive i izazove našeg vremena«<sup>130</sup>.

---

<sup>126</sup> BENEDIKT XVI., Enciklika *Caritas in veritate*, br. 76.

<sup>127</sup> *Isto*, br. 77.

<sup>128</sup> DRUGI VATIKANSKI SABOR, Dekret *Presbyterorum Ordinis*, 22.

<sup>129</sup> *Isto*.

<sup>130</sup> IVAN PAVAO II., Enciklika *Redemptoris missio*, 92: *l.c.*, 339.

140. Nove okolnosti i nove milosti su znak novog apostolskog žara: »Slično apostolima nakon Kristova uzašašća, Crkva se mora okupiti u dvorani posljednje večere 's Marijom, majkom Isusovom' (Dj 1,14), da izmoli Duha i postigne snagu i srčanost za ispunjenje misijskog poslanja. Mi također, još više negoli apostoli, trebamo da nas Duh preobrazi i vodi«<sup>131</sup>. Služba pomirenja i usluga duhovnog vodstva bit će odlučna pomoć u ovome trajnom procesu otvaranja i vjernost cijele Crkve i, posebice, ministerijalnog svećenstva u današnjem djelovanju Duha Svetoga.

Vatikan, 9.. ožujka 2011.

*Na srijedu Pepelnicu*

Mauro kard. Piacenza

*Prefekt*

Celso Morga Iruzubieta

*Naslovni nadbiskup Albe na moru*

*Tajnik*

---

<sup>131</sup> *Isto.*





## STVARNO KAZALO

Aktualnost sakramenta pokore: 7-23; 61-63.

Aktualnost duhovnog vodstva: 64-76.

Apostolat: 133-140.

Apostoli: 9-11; 110-120.

Apostol: 133-140.

Asocijacija (v. crkvena zajednica): 117-121.

**Blagost:** 61-63.

Bog ljubav (v. ljubav Božja, milosrđe): 21-23.

Bol zbog grijeha (usp. kajanje).

Brak: 32-35 (vidjeti bilješku na kraju prvoga dijela).

Crkva (v. crkveno zajedništvo, crkvene zajednice): 7-11; 14-18.

Crkveni dokumenti: vidjeti bilješke, posebice na kraju prvoga dijela (61-63) i drugoga (125-134).

**Disciplinska pravila za sakrament pokore:** 44-47.

Dobri Pastir: 28-31; 51-60; 111-116.

Dostupnost služitelja: 48-57.

Duh zla: 78-80; 98-100.

Duh Sveti (v. razlučivanje): 36-40; 78-83; 98-100.

Duhovnost: 125-134.

Duhovnost laikata: 122-124.

Duhovnost svećenika služitelja: 110-121.

Duhovnost posvećenoga života: 117-121.

Duhovnik, kvalitete: 84-86.

Duhovne vježbe: 117-121.

*Duhovno vodstvo:* povijesni put (64-65); aktualnost i važnost (64-76); narav i teološki temelj (77); cilj (78-80); terminologija: duhovno usmjeravanje, duhovno savjetovanje, duhovno vodstvo

(77); djelovanje Duha Svetoga, osobno i zajedničko razlučivanje poticaja Duha Svetoga, molitva Duhu Svetomu (66-73; 78-80; 98-100); tražiti volju Božju (78-80; 98-100); put molitve i savršenstva (81-83; 87-97; 125-134); univerzalni poziv na savršenstvo-svetosti ljubavi (81-83); duhovnik: kvalitete (84-86); učenik: kvalitete, poslušnost, situacije, slobodni izbor (74-76; 110-116), sredstvo svetosti za svećenika (74-76); duhovo usmjeravanje sukladno zvanjima (84-86): svećenici (110-121), posvećeni život (117-121), laici (122-124); sloboda izbora; razine i dimenzije: ljudska, duhovna, intelektualna, apostolska (125-134); formacija da bi se mogla izvoditi i primati duhovno usmjerenje (66-69); u pastoralnim projektima (74-76); svjedočanstvo i nauk Svetoga župnika iz Arsa (74-76), Crkveni dokumenti (125-134). Pogledati druge aspekte u natuknicama nazočnog rječnika.

Duhovno usmjeravanje od strane svećenika služitelja: 74-76.

Duhovno usmjerenje u odnosu na ispovijed: 41-43; 70-76.

Etape duhovnog života: 81-83; 87-97.

Euharistija: 14-18.

Evandeosko nasljedovanje: 110-124.

Evangelizacija (v. apostolat, poslanje).

Fenomeni, izvanredni: 87-97.

Formacija vjernika: 14-18; 58-59.

Formacija služitelja: 14-18; 58-59.

Formacija, početna: 66-69.

Formacija intelektualna: 125-134.

Formacija za duhovno usmjeravanje: 66-69.

Formacija trajna: 66-69.

Formacija duhovna: 66-69; 125-134.

Formacija ljudska: 125-134.

**Grijeh, osjećaj grijeha:** 25-31; 35-40.

**Hod prema savršenstva (v. svetost):** 28-31; 81-83; 87-97.

**Hod u molitvi:** 81-83.

**Ispit savjesti:** 36-40; 87-97.

**Ispit savjesti, posebni:** 106-109.

**Ispovjedaonica:** 41-47.

**Ispovijed grijeha:** 25-27.

**Ispovijed u odnosu na duhovno vodstvo:** 41-42; 74-76.

**Jedinstvo Crkve (v. pomirenje).**

**Jedinstvo života:** 110-121; 125-134.

**Kajanje, žaljenje zbog grijeha:** 36-43.

**Karakter, vrste značaja:** 125-134.

**Katekizam katoličke crkve (v. Crkveni dokumenti):** 25-31; 39-43.

**Kontemplacija (v. molitva):** 81-83.

**Korizma (v. pokora):** 36-40.

**Kreposti, vrline:** 110-134.

**Kreposti ljudske:** 125-134.

**Krist dobri pastir:** 28-31; 51-57; 110-116.

**Kristovo srce:** 22; 32; 61-63.

**Krist svećenik i žrtva:** 61-63.

**Križ (v. pashalno otajstvo):** 87-97; 117-121.

**Krštenje:** 25-27.

**Krv Kristova:** 9-11; 110-116.

**Kvalitete duhovnika:** 101-105.

**Kvalitete duhovnog učenika:** 106-109.

**Kerigma:** 9-11.

**Kristovo poslanje produženo u Crkvi:** 9-11.

**Laici:** 122-124.

Lik svećenika, ispovjednici: 14-15

Liturgija: 41-43.

Liturgijsko slavlje sakramenta pokore: 41-43.

**Ljubav Boga** (v. ljubav, milosrđe, oprost): 51-57.

Ljubav bratska (v. ljubav).

**Marija;** Uvod: 1-6; 21-23; 60.

Milosrdna ljubav: 64-65.

Milosrđe pastoralno: 44-47; 51-56.

Milosrđe Božje i Crkve: 21-23; 58-60.

Milost: 32-35; 61-63; 64-65; 87-97; 125-134.

Mir (v. pomirenje): 14-18.

Misija/poslanje (v. apostolat): 125-134.

Mladost: 74-76.

Molitva: 81-83.

Moral (v. krepost): 61-63; 125-134.

Moral bračni (v. obitelj, brak).

Napastovanja (i duh zla): 98-100.

Novicijati (v. početna formacija).

**Obnova** pastoralna: 7-8.

Obitelj (v. brak): 32-35. Vidjeti bilješku na kraju prvoga dijela.

Obraćanje: 12-12; 21-27.

Očenaš: 32-35.

Odluke: 41-43; 51-57; 87-97.

Odrješenje grijeha: 36-47.

Opravdanje (v. milost).

Oproštenje: 25-27.

Otac (v. ljubav Boga, Bog ljubav, milosrđe, »Očenaš«): 25-27.

Otkupljenje (v. križ, pashalno otajstvo, krv): 9-11; 64-65.

Patnja: 125-134.

Pashalno otajstvo (pashalno slavlje, put uskrsnuća): 9-11; 21-23.

Pastoral: 7-8; 14-18.

Pomirenje: 12-18.

Povijest duhovnog vodstva: 64-65.

Povijest spasenja (v. liturgija, pashalno otajstvo, spasenje).

Posebni slučajevi duhovnog vodstva: 87-97.

Poziv, zvanje: 70-73; 84-86.

Poziv na svetost: 28-31; 48-50; 87-97; 110-116; 122-124.

Poteškoće aktualne: 61-63.

Pravda: 74-76

Prijem/dobrodošlica (v. milosrđe): 51-57; 109-113.

Pridržanost (tajna): 32-35

Put svetosti, duhovnog života: 28-31; 48-50; 87-97.

Pastoral zvanja: 66-69.

Pastiri (v. Dobri pastir, pastoralno milosrđe): 14-18.

Pokornik: 36-40.

Pokora: 25-27; 41-43.

Pokorničarnica: (vidjeti bilješku na kraju prvog dijela).

Prezbiter: 110-116.

Prva pričest i ispovijed: 28-31.

Projekt svećeničkog života: 117-121.

Proučavanje (v. intelektualna formacija): 66-69.

Psihologija: 87-97; 125-134.

Radikalnost, radikalizam (v. evanđeoski slijed).

Razlučivanje Duha: 66-69; 78-80; 98-100.

Razlučivanje poziva: 70-73.

Radost: 7-8; 21-23.

Razboritost: 44-47.

Red pokore 41-47.

Sabor drugi vatikanski (passim, u citatima dokumenata): Zaključak (sažetak Konstitucija).

*Sakrament pokore*: ustanova (9-11); narav i teološki temelji (24); Kristovo poslanje produženo u Crkvi (7-8); otajstvo milosti (14-18); aktualna važnost i potreba (7-23); pashalno slavlje (25-27); plodovi svetosti (25-35); služitelj: ispovjednik, stavovi, kvalitete, primanje, poziv na svetost, obveze, otac, učitelj, sudac, liječnik, pastir (36-40); slavljenje: liturgija, čini pokornika i služba ispovjednika (41-43); osobno i zajedničko slavlje (41-47); pokornik: tipovi, situacije, kvalitete (32-40; 44-47); ispovijed grijeha i pokajanje, bol zbog grijeha (36-40); okajavanje i odluke (24; 36-40); terminologija sakramenta: ispovijed, pokora, pomirenje (25-27); svećenik kao pokornik (14-18); aktualne poteškoće (36-40); sloboda izbora ispovjednika (44-47); pastoralne smjernice (58-59); služba milosrđa (21-23; 58-60); vjernost disciplinskim normama kao izraz pastoralne ljubavi (44-47); očinska srdačnost (51-57); svjedočanstva i nauk svetog Arškog župnika (19-20; 51-59); žurni poziv na služiteljsku dostupnost (48-57); Crkveni dokumenti (61-63); trajna formacija ispovjednika i pokajnika (58-59). Vidjeti druge aspekte nazočne u ovom rječniku.

Sakrament pokore u odnosu na duhovno vodstvo: 41-43; 70-76.

Savjeti evanđeoski: 117-121.

Savjetovanje duhovno (v. duhovno vodstvo): 70-73.

Savjest (v. ispit savjesti): 14-18 (formacija); 81-83.

Savršenost kršćanska (v. milosrđe, svetost).

Slavlje osobno i zajedničko: 41-43.

Služba i duhovno vodstvo: 70-73; 110-116.

Služba, službenici pomirenja (pokora): 24-63.  
Sjemenište, bogoslovi (v. početna formacija): 66-69; 87-97;  
125-134.  
Slava Božja (v. svetost, volja Božja).  
Sloboda izbora: 44-47; 74-76.  
Služba (v. ministerijalna dostupnost).  
Socijalni nauk, napredak, razvoj: 70-73; 135-149.  
Spasenje, dijalog i spasenje (v. pravda): 110-116.  
Srce Isusovo: 22; 32; 61-63.  
Suobličeni s Kristom (v. nasljedovanje, svetost, slijediti  
evanđelje): 48-50.  
Sveti ispovjednici: 14.  
Sveci i duhovno vodstvo: 64-65.  
Svetost: 28-31; 48-50; 87-97.  
Svjedočanstvo pastira: 14-18.  
Svećenik kao pokornik i kao duhovni učenik: 14-18; 74-76;  
110-116.  
Svećenik dijecezanski: 110-121.  
Svećenik i posvećeni život: 117-121.  
Svećeništvo ministerijalno: 110-121.  
  
Tekuće okolnosti: 7-23; 64-76.  
Temperamenti: 125-134.  
Teologija savršenstva (duhovnosti): 66-69.  
Terminologija za sakrament pokore: 25-27.  
Terminologija za duhovno vodstvo: 64-65; 77.  
Trojstvo, trojstveni život: 12-13; 51-57.  
  
Učiteljstvo crkveno (v. crkveni Dokumenti).  
Učenik, učeništvo: 106-109.  
Uravnoteženost između milosti i naravi (v. milost): 64-65;  
125-134.

Uskrsnuće (v. pashalna otajstvo).

Vatikanski II. (v. dokumenti Crkve, citati dokumenata).

Vjera: (9-11; 25-40).

Vjernost Kristu i Crkvi: 61-63.

Volja Božja: 78-80; 98-100.

Vrline, kreposti 110-134

Zadovoljština, ispravak uvrede ili štete: 36-40

Zakonik crkvenog prava (CIC): 44-47; 58-59 (pokora); 87-97  
(duhovno usmjeravanje).

Zajedništvo svetih: 9-11.

Zajedništvo crkve (v. Crkva, zajednica, pravila, život  
zajednice): 70-73; 125-134.

Zajednice crkvene (v. Crkva, život zajednice): 14-18; 25-27;  
36-42; 51-57; 74-76; 78-80.

Znakovi vremena: 98-100.

Zvanje, poziv: 70-73; 84-86

Žar apostolski (v. apostolat, služiteljska dostupnost).

Život apostolski: 117-121.

Život zajednice (v. crkvena zajednica): 74-76; 78-80; 87-97;  
101-105; 117-121; 125-13.

Život posvećeni: 117-121.

Život svećenički (usp. ministerijalno svećeništvo).

Život duhovni: 81-83; 87-97.

Životni staleži: 84-86; 110-124.

Žrtva: 36-40.

Župnik Arški: 1-6; 19-20; 28-35; 51-59; 74-76.



DODATAK I  
ISPIT SAVJESTI ZA SVEĆENIKE

1. »I za njih posvećujem samoga sebe, da i oni budu posvećeni u istini« (Iv 17,19) Težim li ozbiljno za svetošću u svom svećeništvu? Jesam li osobno uvjeren da plodnost moga svećeničkog služenja dolazi od Boga te da se uz milošću Duha Svetoga trebam identificirati s Kristom i davati svoj život za spasenje svijeta?

2. »Ovo je moje tijelo« (Mt 26,26)

Je li sveta misna žrtva središte moga nutarnjeg života? Pripremam li se dobro, slavim li pobožno i prakticiram li zahvaljivanje nakon Mise? Sačinjava li Misa redovnu uporišnu točku u mom danu za slavljenje Boga; zahvaljujem li mu za njegova dobročinstva, utječem li se njegovoj dobrohotnosti i činim li zadovoljštinu za grijehе svoje i svih ljudi?

3. »Izjeda me revnost za tvoj Dom« (Iv 2,17)

Slavim li Misu po ustaljenom obredu i normama, s autentičnom motivacijom, uz uporabu odobrenih liturgijskih knjiga? Postupam li pažljivo s posvećenim česticama u svetohraništu, obnavljam li ih povremeno? Čuvam li pažljivo sveto posude? Oblačim li s dostojanstvom svu svetu odjeću propisanu od Crkve, imajući u vidu da djelujem *in persona Christi Capitis*?

4. »Ostanite u mojoj ljubavi« (Iv 15,9)

Raduje li me ostati pred Isusom Kristom nazočnim u Presvetom Sakramentu, u meditaciji i tihoj adoraciji? Jesam li vjeran svakodnevnom pohodu Presvetom Sakramentu? Je li u svetohraništu moje blago?

5. *»Razjasni nam prispodobu« (Mt 13,36)*

Meditiram li svaki dan pažljivo, nastojeći da nadidem svaki tip rastresenosti koja me dijeli od Boga, tražeći svjetlo od Gospodina kojemu služim? Meditiram li pažljivo Sveto pismo? Molim li sabrano svoje uobičajene molitve?

6. *Potrebno je »svagda moliti i nikada ne sustati« (Lk 18,1)*

Obavljam li svakodnevno potpunu liturgiju časova, dostojanstveno, pažljivo i pobožno? Jesam li vjeran ovom svom zalaganju s Kristom u ovoj važnoj dimenziji moje službe, moleći u ime cijele Crkve?

7. *»Dođi i idi za mnom« (Mt 19,21)*

Je li naš Gospodin Isus Krist prava ljubav moga života? Obdržavam li radosno zauzetu ljubav prema Bogu u celibatarskoj suzdržljivosti? Jesam li se svjesno zaustavljao na nečistim mislima, željama ili činima; jesam li držao neprimjerene razgovore? Jesam li se stavljao blizu prigodu za grijeh protiv čistoće? Jesam li čuvao svoj pogled? Jesam li bio razborit u postupanju s različitim kategorijama ljudi? Predstavlja li moj život za vjernike svjedočanstvo da je čistoća činjenica moguća, plodna i radosna?

8. *»Tko si ti?« (Iv 1,20)*

Nalazim li u svom redovitom ponašanju elemente slabosti, lijenosti, mlitavosti? Jesu li moji razgovori u skladu s ljudskim osjećajem i nadnaravnim koji svećenik treba imati? Pazim li da u moj život ne uđe površnost i neozbiljnost? Jesam li u svim svojim pothvatima svećenički dosljedan?

9. *»Sin čovječji nema gdje bi glavu naslonio« (Mt 8,20)*

Volim li kršćansko siromaštvo? Stavljam li svoje srce u Boga i odvajam li se iznutra, od svega ostalog? Jesam li spreman, kako bih bolje služio Bogu, odreći se svojih trenutnih komicija, osobnih projekata, zakonitih osjećaja?

Posjedujem li suvišne stvari, jesam li napravio nepotrebne troškove ili sam si dopustio da me obuzme grozničavi konsumizam? Činim li moguće da bih doživio trenutke odmora i praznika u Božjoj nazočnosti, podsjećajući samoga sebe da sam uvijek i na svakom mjestu svećenik, također u trenucima opuštenosti?

10. *»Slavim te, Oče, Gospodaru neba i zemlje, što si ovo sakrio od mudrih i umnih, a objavio malenima« (Mt 11,25)*

Postoje li u mom životu grijesi oholosti: unutarnje poteškoće, priljepljivost, razdražljivost, otpor opraštanju, sklonost obeshrabrivanju, itd.? Molim li od Boga krepost poniznosti?

11. *»I odmah poteče krv i voda« (Iv 19,34)*

Jesam li uvjeren da sam pri djelovanju »u Kristovo ime« izravno uključen u isto Tijelo Kristovo, Crkvu? Mogu li iskreno da ljubim Crkvu i da služim s radošću njezinu rastu, njezinim ciljevima, svakome od njezinih članova, cijelom čovječanstvu?

12. *»Ti si Petar« (Mt 16,18)*

*Nihil sine episcopo* – ništa bez biskupa – govorio je sv. Ignacije Antiohijski: jesu li ove riječi temelj moga ministerijalnog svećeništva? Jesam li poučljivo primao zapovijedi, savjete ili opomene od svoga ordinarija? Molim li posebice za Svetoga oca, u punom jedinstvu s njegovim naukom i nakanama?

13. *»Tako i vi ljubite jedni druge« (Iv 13,34)*

Jesam li proživljavao marno ljubav u postupanju prema svojoj svećeničkoj subraći ili se, naprotiv, nisam interesirao za njih zbog svoje sebičnosti, apatije ili nemarnosti? Jesam li kritizirao svoju braću svećenike? Jesam li bio uz one koji pate zbog bolesti ili moralnoga bola? Živim li bratstvo kako nitko ne bi bio sam? Postupam li prema svoj mojoj braći

svećenicima i vjernicima laicima s ljubavlju i strpljivošću samog Krista?

14. *»Ja sam put, istina i život« (Iv 14,6)*

Poznajem li dobro učenje Crkve? Usvajam li ga i prenosim vjerno? Jesam li svjestan da naučavanje nečega što nije u skladu s učiteljstvom, svećanim ili redovitim, sačinjava tešku zloporabu koja šteti dušama?

15. *»Idi i odsad nemoj više griješiti« (Iv 8,11)*

Navještaj Riječi Božje dovodi vjernike sakramentima. Ispovijedam li se redovito i često, sukladno staležu i svetim činima koje obavljam? Dijelim li velikodušno sakrament pomirenja? Jesam li široko dostupan za duhovno vodstvo vjernicima posvećujući tome posebno vrijeme? Spremam li pažljivo homilije i kateheze? Propovijedam li revno i s ljubavlju Božjom?

16. *»Pozove koje sam htjede i dođoše k njemu« (Mk 3,13)*

Uočavam li klice poziva u svećeništvu i posvećeni život? Nastojim li širiti među svim vjernicima veću svijest o univerzalnom pozivu na svetost? Potičem li vjernike na molitvu za zvanja i za posvećenje klera?

17. *»Sin Čovječji nije došao da bude služen nego da služi« (Mt 20,28)*

Jesam li nastojao darivati se drugima svakodnevno, služeći kako od mene traži evanđelje? Očitujem li Gospodnju ljubav i na djelu? Vidim li u križu nazočnost Isusa Krista i pobjedu ljubavi? Prikazujem li svoju svakodnevnicu u duhu služenja? Smatram li i obnašanje vlasti vezane za službu neophodnim oblikom služenja?

18. *»Žedan sam« (Iv 19,28)*

Jesam li molio za duše koje mi je Bog povjerio, jesam li se doista velikodušno žrtvovao za njih? Izvršavam li svoje

pastoralne obveze? Brinem se također za duše pokojnih vjernika?

19. *»Evo ti Sina! evo ti Majke!« (Iv 19, 26-27)*

Utičem li se pun nade svetoj Djevici, Majci svećenika, kako bih ljubio njezina Sina te činio da ga i drugi sve više ljube? Njegujem li marijansku pobožnost? Molim li svaki dan svetu krunicu? Utičem li se njezinom majčinskom zagovoru u borbi protiv demona, požude i svjetovnosti?

20. *»Oče, u tvoje ruke predajem duh svoj« (Lk 23,44)*

Pružam li brižno pomoć umirućima i dijelim li im sakramente? Uzimam li u obzir nauk Crkve o posljednjim stvarima u mojoj osobnoj meditaciji, u katehezi i u svakodnevnom navještaju? Molim li za milost ustrajnosti do kraja i upućujem li vjernike da tako čine? Molim li često i s pobožnošću za duše pokojnika?

## DODATAK II

### MOLITVE

#### MOLITVA SVEĆENIKA PRIJE ISPOVIJEDANJA

Udijeli mi, Gospodine, mudrost da bude uza me dok ispovijedam da bih tvojim vjernicima sudio pravedno i tvojim siromasima razborito. Učini da se ključevima Kraljevstva služim tako da ne otvaram nikome tko zaslužuje da mu bude zatvoreno i ne zatvaram nikome tko zaslužuje da mu bude otvoreno. Daj da moja nakana bude čista, moja revnost iskrena, moja ljubav strpljiva i moje djelovanje plodno.

Daj da budem poučljiv ali ne slab, da u ozbiljnosti ne budem strog, da siromaha ne prezirem i da se bogatašu ne dodvoravam. Daj da grešnike susrećem ljubazno, da im pitanja postavljam razborito i da ih stručno poučavam.

Molim te za milosnu sposobnost udaljivati ih od zla i marljivo ih učvršćivati u dobru. Daj da im pomažem kako bi postajali bolji po svojim zrelim odgovorima i ispravnim savjetima. Daj da rasvjetljujem ono što je tamno tako što ću biti oštrouman u složenim pitanjima i vješt u teškima. Ne dopusti da se upuštam u beskorisne razgovore i ne daj da se zarazim onim što je pokvareno, kako ne bih spašavajući druge sebe upropastio. Amen.

#### ORATIO SACERDOTIS ANTEQUAM CONFESSIONES EXCIPIAT

Da mihi, Dómine, sédium tuárum assistrícem sapiéntiam, ut sciam iudi- cáre pópulum tuum in iustítia, et páuperes tuos in iudício. Fac me ita tractáre claves regni cælórum, ut nulli apériam, cui claudéndum sit, nulli claudam, cui aperiéndum. Sit inténtio mea pura, zelus meus sincérus, cáritas mea pátiens, labor meus fructuósus.

Sit in me lénitas non remíssa, aspéritas non sevéra; páuperem ne de- spíciam, díviti ne adúler. Fac me ad alliciéndos peccatóres suávem, ad inter- rogándos prudéntem, ad instruéndos perítum.

Tribue, quæso, ad retrahéndos a malo sollértiam, ad confirmandos in bono sedulitátem, ad promovéndos ad melióra indústriam: in respónsis maturi- tátem, in consíliis rectitúdinem, in obscúris lumen, in impléxis sagacitátem, in árduis victóriam: inutilibus collóquiis ne detíneat, pravus ne contáminer; álios salvem, me ipsum non perdam. Amen.

#### MOLITVA SVEĆENIKA NAKON ISPOVIJEDANJA

Gospodine Isuse Kriste, nježni ljubitelju i posvetitelju duša, molim te da izlivanjem Duha Svetoga očistiš moje srce od svakog zlog osjećaja ili misli, svojom neizmjernom blagošću i milosrđem, i od svega što je grešno u mome vršenju službe zbog

nemarnosti ili neznanja. Tvojim predragocjenim ranama povjeravam sve duše koje si doveo na sakrament pokore i posvetio svojom predragocjenom krvlju, da ih ti potpuno očuvaš u strahu i ljubavi prema tebi. Podržavaj ih svakoga dana većim krepostima i dovedi ih u vječni život. Jer ti živiš i kraljuješ s Ocem i Duhom Svetim u sve vijeke vjekova.

Gospodine Isuse, Sine Boga živoga, primi ovo moje služenje kao žrtvu zbog one uzvišene ljubavi kojom si odriješio Mariju Magdalenu i sve grješnike koji su ti se obraćali. Ti dostojno dopuni i ispravi sve što sam ja učinio nemarno ili nedolično u ovom podjeljivanju toga sakramenta. Povjeravam tvome preslatkom Srcu svakog pojedinačno i sve zajedno koje sam ispovjedio i molim te da ih štitiš i čuvaš od svakog ponovnog pada. Nakon nevolja ovoga života uvedi nas u vječnu radost. Amen.

#### ORATIO SACERDOTIS POSTQUAM CONFESSIONES EXCEPERIT

Dómine Iesu Christe, dulcis amátor et sanctificátor animárum, purífica, óbsecro, per infusiónem Sancti Spíritus cor meum ab omni affectiÓne et cogitatiÓne vitiÓsa, et quidquid a me in meo múnere sive per negligéntiam, sive per ignorántiam peccátum est, tua infínita pietáte et misericórdia supplére dignéris. Comméndo in tuis amabilíssimis vulnéribus omnes ánimas, quas ad pæniténtiam traxisti, et tuo pretiosíssimo Sángvine sanctificásti, ut eas a peccátis ómnibus custódiás et in tuo timóre et amóre consérves, in virtútibus in dies magis promóveas, atque ad vitam perdúcas ætérrnam: Qui cum Patre et Spíritu Sancto vivis et regnas in sácula sæculórum. Amen.

Dómine Iesu Christe, Fili Dei vivi, súscipe hoc obséquií mei ministérium in amóre illo superdigníssimo, quo beátam Mariám Magdalénam omnésque ad te confugiéntes peccatóres absolvísti,

et quidquid in sacraménti huius ad-  
ministratione negligénte  
minúsque digne perféci, tu per te supplére et sati-  
sfácere dignéris. Omnes et síngulos, qui mihi modo conféssi sunt, comméndo  
dulcíssimo Cordi tuo rogans, ut eósdem custódias et a recidíva  
præsérves atque post huius vitæ misériam mecum ad gáudia  
perdúcas æténa. Amen.



## SADRŽAJ

Predstavljanje .....	3
Uvod: prema svetosti [1-6] .....	5
<b>I. POKORNIČKA I POMIRBENA SLUŽBA U PERSPEKTIVI KRŠĆANSKE SVETOSTI .....</b>	<b>9</b>
1. Sadašnja važnost, moment milosti .....	9
Žurni poziv [7-8] .....	9
Kristovo poslanje djelotvorno u Crkvi [9-11] .....	10
Otvoriti se ljubavi i pomirenju [12-13] .....	11
Svjedočanstvo i odanost svećenika u pastoralu [14-18] .....	11
Primjer Svetog arškog župnika [19-20] .....	14
Služba milosrđa [21-23] .....	15
2. Temeljne linije .....	16
Narav sakramenta pokajanja [24] .....	16
Pashalno slavlje, put obraćenja [25-27] .....	17
Na putu svetosti [28-31] .....	18
Tajna milosti [32-35] .....	19
3. Neke praktične smjernice .....	21
Služba buđenja raspoloženja kod pokornika [36-40] .....	21
Liturgijsko slavlje [41-43] .....	22
Praktične norme postavljene od Crkve kao izraz pastoralne ljubavi [44-47] .....	24
Usmjeravati na putu svetosti u skladu s djelovanjem Duha Svetoga [48-50] .....	26
Služiteljska raspoloživost i očinsko prihvaćanje [51-57] .....	27
Obnovljena i aktualizirana formacija svećenika za vođenje vjernika u različitim situacijama [58-60] .....	29
Nove situacije, nove milosti, novi žar služitelja [61-63] .....	30

II. SLUŽBA DUHOVNOG VODSTVA .....	32
1. Aktualna važnost, moment milosti .....	32
Povijesni i aktualni put [64-65].....	32
Svećenička formacija za ovo vodstvo [66-69] .....	33
Duhovno vodstvo i svećenička služba [70-73].....	34
Duhovno vodstvo koje primaju zaređeni služitelji [74-76].....	36
2. Temeljne odrednice .....	37
Narav i teološki temelj [77].....	37
Posebni cilj [78-80] .....	38
Dinamizam i proces [81-83].....	38
U svim crkvenim zvanjima [84-86].....	40
3. Praktične smjernice.....	41
Itinerar ili konkretni hod duhovnog života [87-97] .....	41
Razlučivanje Duha Svetoga u duhovnom vodstvu [98-100].....	45
Kvalitete „duhovnog usmjeravatelja“ [101-105].....	47
Kvalitete onoga koji prima duhovno vodstvo [106-109] .....	38
Duhovno vodstvo svećenika [110-116] .....	49
Duhovno vodstvo u posvećenom životu [117-121].....	52
Usmjeravanje laika [122-124].....	53
Harmonija između različitih formativnih razina u hodu duhovnog vodstva [125-134].....	56
ZAKLJUČAK: »DOK SE KRIST NE OBLIKUJE U VAMA« (Gal 4,19) [135-140].....	62
Stvarno kazalo .....	67
Dodatak I. – Ispit savjesti za svećenike .....	75
Dodatak II. – Molitve .....	79